

Zákon o rodine Veľký komentár

JUDr. Róbert Bános, JUDr. Martina Košútová

ZÁKON O RODINE

Veľký komentár

3. aktualizované vydanie

© autori: JUDr. Róbert Bános, JUDr. Martina Košútová

Žilina, jún 2023

www.eurokodex.sk

ISBN: 978-80-8155-119-2

Prehľad použitých skratiek

- Zákon o rodine** – zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov
- protokol** – Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení
- komentár** – Všeobecný komentár č. 14 Výboru OSN pre práva dieťaťa z roku 2013, o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu
- Dohovor** – Dohovor o právach dieťaťa z 20. novembra 1989
- ZoR** – zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov
- OZ** – zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
- OSP** – zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok
- TZ** – zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení
- TP** – zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok
- správny poriadok** – zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (Správny poriadok)
- Ústava SR** – zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
- CMP** – zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok
- CSP** – zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
- SSP** – zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok
- OSN** – Organizácia spojených národov
- Brusel II bis** – Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003, z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000
- Rím I** – Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky
- Rím II** – Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky
- Rím III** – Nariadenie Rady (EÚ) č. 1259/2010 z 20. decembra 2010, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku
- EÚ** – Európska únia
- KS** – krajský súd
- OS** – okresný súd
- NS** – Najvyšší súd
- ÚS** – Ústavný súd

OBSAH

ZÁKON O RODINE

Veľký komentár

Základné zásady	1
PRVÁ ČASŤ MANŽELSTVO	9
PRVÁ HLAVA VZNIK MANŽELSTVA	9
§ 1	9
§ 2	14
§ 3	17
§ 4 Uzavretie manželstva pred matričným úradom	18
§ 5 Uzavretie manželstva pred orgánom cirkvi.	20
§ 6	22
§ 7	28
§ 8	29
DRUHÁ HLAVA OKOLNOSTI VYLUČUJÚCE UZAVRETIE MANŽELSTVA	31
§ 9	31
§ 10	34
§ 11	36
§ 12	39
§ 13	44
§ 14	47
§ 15	49
§ 16	50
§ 17	52
TRETIA HLAVA VZŤAHY MEDZI MANŽELMI	55
§ 18	55
§ 19	58
§ 20	60
ŠTVRTÁ HLAVA ZÁNIK MANŽELSTVA SMRŤOU ALEBO VYHLÁSENÍM JEDNÉHO Z MANŽELOV ZA MŔTVEHO	62
§ 21	62
PIATA HLAVA ROZVOD MANŽELSTVA	66
§ 22	66

§ 23	.....	67
§ 24	.....	77
§ 25	.....	97
§ 26	.....	119
§ 27	.....	121

DRUHÁ ČASŤ VZŤAHY MEDZI RODIČMI, DEŤMI A OSTATNÝMI PRÍBUZNÝMI 123

PRVÁ HLAVA RODIČOVSKÉ PRÁVA A POVINNOSTI 123

§ 28	.....	123
§ 29	.....	132
§ 30	.....	135
§ 31	Zastupovanie maloletého dieťaťa	138
§ 32	Správa majetku maloletého dieťaťa.	145

Majetkový opatrovník

§ 33	.....	148
§ 34	.....	152
§ 35	Rozhodovanie súdu pri nezhode rodičov	154
§ 36	Úprava výkonu rodičovských práv a povinností a úprava styku v ďalších prípadoch	161
§ 37	Výchovné opatrenia.	166

Zásahy do rodičovských práv a povinností

§ 38	.....	173
§ 39	.....	180

DRUHÁ HLAVA ĎALŠIE PRÁVA A POVINNOSTI RODIČOV A DEŤÍ A VZŤAHY V RODINE 182

§ 40	.....	182
§ 41	.....	185
§ 42	.....	187
§ 43	.....	188

TRETIA HLAVA NÁHRADNÁ STAROSTLIVOSŤ 192

Základné ustanovenie

§ 44	.....	192
------	-------	-----

Náhradná osobná starostlivosť

§ 45	.....	198
§ 46	.....	209
§ 47	.....	211

Pestúnska starostlivosť

§ 48	.....	214
§ 49	.....	218
§ 50	.....	218
§ 51	.....	221

§ 52	.....	222
§ 53	.....	226
Ústavná starostlivosť		
§ 54	.....	227
§ 55	.....	235
ŠTVRTÁ HLAVA PORUČNÍCTVO A OPATROVNÍCTVO		238
Poručníctvo		
§ 56	.....	238
§ 57	.....	243
§ 58	.....	247
§ 59	Zánik poručníctva	249
Opatrovníctvo		
§ 60	.....	251
§ 61	.....	253
TRETIA ČASŤ VÝŽIVNÉ		254
PRVÁ HLAVA DRUHY VYŽIVOVACÍCH POVINNOSTÍ A ROZSAH VÝŽIVNÉHO		
Prvý oddiel Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom		254
§ 62	.....	254
§ 63	.....	278
§ 64	.....	280
§ 65	.....	281
Druhý oddiel Vyživovacia povinnosť detí k rodičom		284
§ 66	.....	284
§ 67	.....	287
Tretí oddiel Vyživovacia povinnosť medzi ostatnými príbuznými		288
§ 68	.....	288
§ 69	.....	289
§ 70	.....	290
Štvrtý oddiel Vyživovacia povinnosť medzi manželmi		291
§ 71	.....	291
Piaty oddiel Príspevok na výživu rozvedeného manžela		295
§ 72	.....	295
§ 73	.....	301
Šiesty oddiel Príspevok na výživu a úhradu niektorých nákladov nevydatej matke		302
§ 74	.....	302

DRUHÁ HLAVA	SPOLOČNÉ USTANOVENIA	306
§ 75	.....	306
§ 76	.....	309
§ 77	.....	321
§ 78	.....	323
§ 79	.....	328
§ 80	.....	330
§ 81	.....	333
 ŠTVRTÁ ČASŤ URČENIE RODIČOVSTVA A OSVOJENIE		335
PRVÁ HLAVA	URČENIE RODIČOVSTVA	335
Prvý oddiel	Určenie materstva	335
§ 82	.....	335
§ 83	.....	337
Druhý oddiel	Určenie a zapretie otcovstva	337
§ 84	.....	337
Otcovstvo manžela matky		
§ 85	.....	338
§ 86	.....	340
§ 87	.....	342
§ 88	.....	344
§ 89	.....	345
Otcovstvo určené súhlasným vyhlásením rodičov		
§ 90	.....	345
§ 91	.....	347
§ 92	.....	348
§ 93	.....	349
Určenie otcovstva rozhodnutím súdu		
§ 94	.....	352
§ 95	.....	355
Zapretie otcovstva na návrh dieťaťa		
§ 96	.....	356
DRUHÁ HLAVA	OSVOJENIE	361
§ 97	.....	361
§ 98	.....	368
§ 99	.....	371
§ 100	.....	372
§ 101	.....	374
§ 102	.....	378
§ 103	.....	382
§ 104	.....	386

§ 105	.....	386
§ 106	.....	387
§ 107	.....	390
§ 108	.....	391
§ 109	.....	392

PIATA ČASŤ   SPOLOČNÉ, PRECHODNÉ A ZRUŠOVACIE USTANOVENIA 393

Spoločné ustanovenia

§ 110	.....	393
§ 110a	.....	393
§ 111	.....	394
§ 112	.....	394
§ 113	.....	395

Prechodné ustanovenia

§ 114	.....	395
§ 115	.....	396
§ 116	.....	396
§ 117	.....	396
§ 118	.....	396
§ 119	.....	397
§ 119a	Prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 15. júna 2013	397
§ 119b	Prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. januára 2016.	398
§ 120	Zrušovacie ustanovenie.	400

Odkazy pod čiarou	.....	401
-------------------	-------	-----

Vzory právnych podaní	.....	403
-----------------------	-------	-----

Zoznam použitej literatúry

Použitá literatúra	.....	524
Právne predpisy	.....	527
Medzinárodné dokumenty	.....	528

ZÁKON O RODINE a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 36/2005 Z. z. zo dňa 19. januára 2005

(v znení zákona č. 297/2005 Z. z., 615/2006 Z. z., 201/2008 Z. z., 217/2010 Z. z., 290/2011 Z. z., 125/2013 Z. z., 124/2015 Z. z., 175/2015 Z. z., 125/2016 Z. z., 2/2017 Z. z., 338/2022 Z. z., 408/2022 Z. z.)

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

Čl. I

Základné zásady

Čl. 1

Manželstvo je zväzkom muža a ženy. Spoločnosť tento jedinečný zväzok všestranne chráni a napomáha jeho dobro. Manžel a manželka sú si rovní v právach a povinnostiach. Hlavným účelom manželstva je založenie rodiny a riadna výchova detí.

Od základných zásad rodinného práva, ktoré vyjadrujú politicko-právne postuláty štátu a vytvárajú sústavu základných pravidiel pri aplikácii Zákona o rodine (ďalej len ZoR) v právnej praxi, je nutné odlišovať základné zásady samotného ZoR, v ktorého úvode sú tieto uvedené ako právne vyjadrenie mravných postulátov spoločnosti. V zásade ide o morálne pravidlá s normatívnym charakterom, ktoré vymedzujú isté mravné hranice, avšak pre prípad ich nedodržania neobsahujú sankciu, preto ich označujeme ako imperfektné normy.

Čl. 1 Základných zásad vyzdvihuje manželstvo ako jedinečný zväzok muža a ženy, čím z predmetného inštitútu úplne vylučuje prípadné spojenia osôb rovnakého pohlavia, resp. iné spojenia párov, ako napr. registrované partnerstvá, ktoré náš rodinnoprávny kódex vo svojej terminológii vôbec neuvádza. Rovnako tak je zdôraznená všestranná ochrana manželstva a potreba napomáhať jeho prosperovaniu. Napriek tomu, že zákon ako účel manželstva označuje primárne vytvorenie harmonického a trvalého životného spoločenstva, akým je rodina a v súvislosti s reprodukčnou funkciou rodiny i zabezpečenie riadnej výchovy detí, zastávame názor, že nemožno konštatovať, že bezdetným manželským párom by nemala byť poskytovaná ochrana, prípadne že by také manželstvá neplnili svoje poslanie. Definíciu účelu manželstva, ako je stanovená v zákone, je preto možné považovať za prekonanú, pretože muž a žena môžu uzavrieť manželstvo i za iným účelom, akým je práve výchova detí.

V zmysle predmetného článku sú si manžel a manželka vo svojich právach a povinnostiach rovní ako medzi sebou navzájom, tak vo vzťahu k ostatnej spoločnosti. Sú povinní žiť spolu, byť si verní, vzájomne rešpektovať svoju dôstojnosť, pomáhať si, starať sa spoločne o deti, vytvárať zdravé rodinné prostredie a spoločne rozhodovať o rodinných záležitostiach. V uvedenom vzťahu nie je prípustná žiadna diskriminácia.

Z judikatúry:

III 2Sžo/5/2012 (NS SR): ...úmyslom zákonodarcu bolo umožniť založenie manželstva výlučne osobám rozdielneho pohlavia, nie však rovnakého pohlavia. Zákon o rodine nezakladá právny nárok na domáhanie sa základného práva uzavrieť manželstvo osobami rovnakého pohlavia; následkom je, že hoci sa aj v tomto prípade základné právo priznáva žalobcom ako ústavné právo (za podmienky uzavretia manželstva so ženou), v konaní pred orgánom štátu, teda orgánom výkonnej

moci alebo súdnej moci, nemožno v predmetnej právnej veci dosiahnuť vydanie individuálneho aktu aplikácie práva (rozhodnutia) v prospech žalobcov v prvom a druhom rade. Keďže zákon o rodine neumožňuje osobám rovnakého pohlavia uzatvoriť manželstvo, orgány verejnej správy (prvostupňový aj druhostupňový správny orgán) ani súd nemôžu konať nad rámec svojej kompetencie a zákona o rodine a umožniť im uzavrieť manželstvo, pretože by porušili čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 1 a § 1 ods. 1 zákona o rodine. V Slovenskej republike v súčasnosti nie je kodifikovaná možnosť uzatvoriť manželstvo, resp. registrované partnerstvo osobami rovnakého pohlavia.

Čl. 2

Rodina založená manželstvom je základnou bunkou spoločnosti. Spoločnosť všetky formy rodiny všestranne chráni.

Rodinno-právny kódex vyzdvihuje manželstvá, ktoré naplnili hlavný účel v zmysle čl. 1 Základných zásad a vytvorili rodinu, ktorá tvorí základ spoločnosti a ktorú sa spoločnosť zaväzuje všestranne chrániť. Rodinou sa rozumie skupina tvorená aspoň jedným rodičom a aspoň jedným dieťaťom. V zásade nemožno participovať na istej diskriminácii ostatných manželstiev, ktoré zostali bezdetnými, teda len ako muž a žena, pretože i týmto spoločenstvám je poskytovaná ochrana, a to v zmysle čl. 1 Základných zásad. Možno teda prezumovať, že ochrana poskytovaná podľa tohto článku je osobitným druhom ochrany, keďže neposkytuje ochranu len rodinám založeným manželstvom, ale i takým rodinným zväzkom, ktoré sú tvorené na základe pokrvného príbuzenstva alebo osvojením.

Čl. 3

Rodičovstvo je spoločnosťou mimoriadne uznávaným poslaním ženy a muža. Spoločnosť uznáva, že pre všestranný a harmonický vývin dieťaťa je najvhodnejšie stabilné prostredie rodiny tvorenej otcom a matkou dieťaťa. Spoločnosť poskytuje rodičovstvu nielen svoju ochranu, ale aj potrebnú starostlivosť, najmä hmotnou podporou rodičov a pomocou pri výkone rodičovských práv a povinností.

Jednou z funkcií rodiny je funkcia reprodukčná. Rodičovská rola je dôležitá súčasť identity dospelého človeka, ktorá je sociálne vysoko cenená, čo sa prejavuje ako v poskytovaní ochrany rodičovstva ako takého, tak v hmotnej podpore rodiny zo strany štátu (rodičovský príspevok, prídavok na dieťa, príspevok pri narodení dieťaťa, materský príspevok, príspevok na starostlivosť o dieťa a pod.).

Zásadnou novelou zákona č. 175/2015 Z. z., ktorým sa menil a doplnil zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, účinnou k 1. 1. 2016 sa predmetnou zásadou ustálilo ako najvhodnejšie prostredie pre všestranný a harmonický vývin dieťaťa prostredie rodiny tvorené otcom a matkou dieťaťa. Uvedené má v zmysle dôvodovej správy primárne vyjadrovať presvedčenie, že príslušné orgány a inštitúcie, ktoré sa môžu svojimi rozhodnutiami dotýkať dieťaťa a jeho práv, sú povinné rešpektovať základné právo dieťaťa, samozrejme vzhľadom na okolnosti konkrétnej situácie, a to vyrastať od narodenia v prirodzenom rodinnom prostredí. Tým sa zdôrazňuje význam rodičov dieťaťa pre jeho všestranný a harmonický vývin. Zákonodarca sa pritom odvoláva na čl. 7 Dohovoru o právach dieťaťa, podľa ktorého má každé dieťa právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť. Taktiež, ako je uvedené v II. časti bodu 3 Usmernenia OSN o náhradnej starostlivosti o deti, vzhľadom na to, že rodina je základnou bunkou spoločnosti a prirodzeným prostredím pre rast, blaho a ochranu detí, treba sa v prvom rade usilovať o ponechanie detí či ich návrat do starostlivosti rodičov alebo ak to nie je možné, blízkych príbuzných dieťaťa. Novelou doplnený výrok o najvhodnejšom prostredí má spolu s doplnením zásady o záujme dieťaťa (čl. 5 Základných zásad ZoR) vyzdvihnúť dieťa a jeho práva ako rovnocenný prvok rodinnoprávnych vzťahov. Na predmetné doplnenie

nadväzuje i zmena ustanovení ZoR o úprave podmienok ústavnej starostlivosti a ustanovení o zdôraznení postupnosti foriem náhradnej starostlivosti, kedy sa prioritné postavenie priznáva starostlivosti poskytovanej príbuznými a osobami blízkymi dieťaťu (pozri § 44 – § 55 ZoR). Ak až takáto možnosť nie je k dispozícii, prichádza na rad pestúnska starostlivosť a ako posledné riešenie ultima ratio, ústavná starostlivosť.

Čl. 4

Všetci členovia rodiny majú povinnosť vzájomne si pomáhať a podľa svojich schopností a možností zabezpečovať zvyšovanie hmotnej a kultúrnej úrovne rodiny. Rodičia majú právo vychovávať deti v zhode s vlastným náboženským a filozofickým presvedčením a povinnosť zabezpečiť rodine pokojné a bezpečné prostredie. Rodičovské práva a povinnosti patria obom rodičom.

Z morálnych a etických zásad spoločnosti vyplýva požiadavka prezentovaná nielen predmetnou zásadou, ale i ustanoveniami § 18 a § 19 ZoR, podľa ktorých sú všetci členovia rodiny (deti nevynímajúc) povinní navzájom si pomáhať a podľa svojich schopností a možností sa starať o zvyšovanie životnej úrovne konkrétnej rodiny. Rodičom sa ďalej priznáva právo vychovávať svoje deti podľa vlastných náboženských a filozofických či ideologických presvedčení, avšak toto právo rodičov by malo priamoúmerne rešpektovať právo dieťaťa zaručené čl. 14 Dohovoru o právach dieťaťa, právo na slobodu jeho myslenia, svedomia a náboženstva. Povinnosťou rodičov je na druhej strane zabezpečiť harmonické prostredie, v ktorom sa všetci členovia rodiny budú cítiť bezpečne. Predmetná zásada sa novelou ďalej rozširuje i o skutočnosť vyjadrenú viacerými ustanoveniami normatívnej časti ZoR (§ 18, § 19, § 28, § 35 atď.), a to že obaja nositelia rodičovských práv a povinností, teda matka i otec, sú si navzájom vo svojich rodičovských právach a povinnostiach rovnocenní, a teda nijaký druh diskriminácie v tejto oblasti nie je akceptovateľný.

Z judikatúry:

III 9CoP/38/2017 (KS NR): Druhy vyživovacích povinností a ich rozsah určuje Zákon o rodine a tento nemožno ani cez základné zásady Zákona o rodine rozširovať. Pokiaľ Zákon o rodine v čl. 4 hovorí o tom, že všetci členovia rodiny majú povinnosť vzájomne si pomáhať a podľa svojich schopností a možností zabezpečovať zvyšovanie hmotnej a kultúrnej úrovne rodiny, pojem členovia rodiny je potrebné vkladať v spojení s čl. 2 Zákona o rodine, podľa ktorého rodina založená manželstvom je základnou bunkou spoločnosti. Teda, ak článok 4 Zákona o rodine hovorí o tom, že členovia rodiny majú povinnosť vzájomne si pomáhať, ide o manželov a deti, avšak výkladom cez tento článok nemožno dospieť k rozšíreniu druhov vyživovacích povinností, stanovených Zákom o rodine.

Čl. 5

Záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a) úroveň starostlivosti o dieťa,
- b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,

- g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
- i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

Napriek tomu, že na záujem dieťaťa odkazuje niekoľko ustanovení normatívnej časti ZoR (napr. § 23, § 24, § 44, § 54, § 59), ako i ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele; zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.), tento pojem nebol dlhodobo definovaný a neboli stanovené ani jeho určujúce kritériá. Doplnením Čl. 5 v ZoR novelou zákona č. 175/2015 Z. z., táto významná zásada Dohovoru o právach dieťaťa (čl. 3 ods. 1 Dohovoru) získala svoje patričné kardinálne miesto v rodinnom práve, a to postavením základnej zásady ZoR. Dôvodom predmetnej úpravy bolo najmä zdôraznenie povinnosti súdov, ako i ostatných orgánov, ktoré svojím rozhodovaním vo významnej miere zasahujú do práv a povinností detí, pri svojom posudzovaní okolností konkrétneho prípadu postupovali starostlivo a zodpovedne a aby mali za každých okolností na zreteli najlepší záujem dieťaťa. Významný motív pre zavedenie predmetnej zásady medzi Základné zásady ZoR predstavovalo i nadobudnutie platnosti Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení (ďalej len ako „protokol“), ktorý Slovenská republika ratifikovala spomedzi krajín medzinárodného spoločenstva ako deviatu v poradí (protokol nadobudol platnosť 14. apríla 2014). Ustanovenie čl. 1 protokolu upravuje právomoc Výboru OSN pre práva dieťaťa, ktorý môže okrem iného prejednávať otázky porušenia práv detí zo strany príslušných slovenských orgánov, ktoré vyplývajú z viacerých medzinárodných dokumentov. Následne čl. 2 protokolu ustanovuje povinnosť Výboru OSN pre práva dieťaťa zohľadňovať pri svojom postupe v prvom rade tri základné princípy, a to:

- princíp najlepšieho záujmu dieťaťa,
- princíp rešpektovania práv dieťaťa,
- princíp vypočutia názoru dieťaťa, resp. tzv. participačný princíp.

Práve k princípu najlepšieho záujmu dieťaťa vydal Výbor OSN pre práva dieťaťa tzv. Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu (ďalej len ako „komentár“), ktorý má usmerňovať rozhodnutia všetkých osôb, ktoré sa zaoberajú deťmi, vrátane rodičov a opatrovníkov. Snahou predmetného komentára nie je predpisovať, čo je najlepšie pre dieťa v každom čase a situácii, a preto pojem záujem dieťaťa ako taký priamo nedefinuje a jeho obsah sa má v zmysle uvedeného komentára určovať podľa okolností konkrétneho prípadu a podľa potrieb dotknutého dieťaťa, pretože každé dieťa je jedinečné a vzhľadom na to má i preňho špecifické potreby. Štát je povinný prijať všetky potrebné opatrenia na zohľadňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa a zabezpečiť, aby bolo v každom postupe príslušných orgánov a verejných inštitúcií, ktoré svojimi rozhodnutiami ovplyvňujú práva dieťaťa, prednostne prihliadané práve na najlepší záujem detí. Takýmito postupmi možno rozumieť kroky, návrhy, konania, procedúry a opatrenia kompetentných orgánov.

Ako uvádza dôvodová správa, vzhľadom na jedinečnosť každého dieťaťa a jeho potreby by jednoznačná definícia pojmu najlepší záujem dieťaťa nebola vhodnou, naopak, je nutné zachovať pružnosť a adaptabilitu tohto pojmu. Pri posudzovaní najlepšieho záujmu sa má prihliadať najmä na okolnosti, ktoré súvisia s individuálnymi charakteristikami dotknutého dieťaťa, ako je jeho vek, pohlavie, stupeň zrelosti, skúsenosti, príslušnosť k menšinovej skupine, telesné, zmyslové alebo intelektuálne postihnutie, ako i sociálne prostredie, v ktorom posudzované dieťa žije, ďalej okolnosti ako prítomnosť či absencia rodičov dieťaťa a kvalita vzťahov dieťaťa s biologickou alebo náhradnou rodinou.

Na základe vyššie uvedeného by jednotná definícia pojmu najlepší záujem dieťaťa nebola vzhľadom na diferenciaciu osobnosti každého dieťaťa a jeho potreby prospešná. Čl. 5 Základných zásad ZoR tak ponúka len príkladný a nehierarchický výpočet kritérií záujmu dieťaťa, na ktoré by mali príslušné orgány prihliadať vo svojom rozhodovaní o právach týkajúcich sa dieťaťa, no ktoré slúžia skôr ako interpretačná pomôcka, a teda nie je ich cieľom zväzovať rozhodovaciu moc príslušných orgánov pri aplikácii zásady najlepšieho záujmu dieťaťa. Nazdávame sa, že práve takáto úprava a najmä zavedenie uvedených kritérií priamo v dikcii zákona, kedy sa vyplnilo právne vákuum a zodpovedné orgány tak pri svojej rozhodovacej činnosti nemusia nutne siahť po výklade najlepšieho záujmu dieťaťa v príslušných dokumentoch medzinárodnej právnej úpravy či rozsiahlej judikatúre, čo často viedlo k ich nejednotnej aplikácii a následne k nesúrodým súdnym a správnyim rozhodnutiam, tak rozhodovaciu prax kompetentných orgánov, vzhľadom na vyššie uvedené, zefektívnilo.

Výpočet kritérií v zmysle predmetnej zásady nestanovuje prioritné postavenie niektorému z nich. Závisí teda od úvahy príslušného orgánu, ktoré kritérium v jeho rozhodovaní, s ohľadom na okolnosti konkrétneho prípadu, preváži ako východiskové. Keďže výpočet kritérií najlepšieho záujmu nie je konečný, nie je vylúčené, aby príslušný orgán vo svojom rozhodovaní vychádzal aj z iných skutočností ako tých, ktoré menuje čl. 5 Základných zásad.

Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa v zmysle čl. 5 Základných zásad zohľadňujú najmä:

- a) úroveň starostlivosti o dieťa
- b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava, a
- c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa:

Pri určovaní najlepšieho záujmu dieťaťa je nevyhnutné vychádzať z povinnosti zabezpečiť mu ochranu a starostlivosť. Pojmy ochrana a starostlivosť sa vykladajú v širokom slova zmysle, a to tak, aby nebolo chránené len konkrétne právo dieťaťa, ale komplexne zabezpečené aj jeho blaho a rozvoj. Starostlivosť sa vníma obsahovo v kontexte už i doposiaľ existujúceho pojmu starostlivosť (napr. starostlivosť o výchovu, o zdravie, o výživu dieťaťa, o jeho všestranný vývoj a pod.). Podľa čl. 7 Dohovoru o právach dieťaťa má dieťa právo na starostlivosť zo strany rodičov. Rodičovské práva možno obmedziť a maloleté dieťa možno od rodičov odlúčiť proti ich vôli, a to len rozhodnutím súdu na základe zákona. Starostlivosť o zdravie dieťaťa zodpovedá čl. 24 Dohovoru o právach dieťaťa, podľa ktorého členské štáty uznávajú právo dieťaťa na dosiahnutie najlepšej úrovne jeho zdravotného stavu. Rodičia a iné osoby, ktoré majú dieťa v starostlivosti, sú ďalej povinní v rámci svojich schopností a finančných možností zabezpečiť dieťaťu výživu a jeho všestranný vývoj. Pod blahom dieťaťa rozumieme základné materiálne, vzdelávacie, telesné i emocionálne potreby, ako i potrebu lásky a bezpečia. Rovnako sem zaraďujeme i potrebu ochrany dieťaťa pred všetkými formami násilia telesného i duševného, pred zneužívaním, šikanovaním, sexuálnym násilím, ponižujúcim zaobchádzaním, vykorisťovaním, pred drogami, ozbrojeným konfliktom a pod., a to nielen v rozhodnom čase, teda v čase, kedy sa rozhoduje o právach týkajúcich sa dieťaťa, ale i s ohľadom na možné následky v budúcnosti.

- d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa:

Jedným z najdôležitejších kritérií pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa je jeho právo na zdravie a najvyššiu možnú úroveň zdravotného stavu. Ak je k dispozícii viacero druhov liečby alebo ak je výsledok liečby neistý, treba zvážiť výhody v porovnaní s možnými rizikami a vedľajšími účinkami a podľa veku a zrelosti dieťaťa riadne zohľadniť jeho názor. V tejto súvislosti je v najlepšom záujme dieťaťa, ak sú tomuto poskytnuté primerané a vhodné informácie, ktoré mu pomôžu pochopiť jeho situáciu, ako i všetky relevantné aspekty súvisiace s jeho

najlepším záujmom. Ak je to vhodné, malo by byť dieťaťu povolené udeliť svoj informovaný súhlas.

e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou:

Skutočnosť, že dieťa samo osebe nie je priamou obeťou zásahov do jeho duševnej, telesnej a citovej integrity, avšak je ubližované osobe, ktorá je dieťaťu blízkou osobou, možno označiť ako tzv. nepriame násilie, ktoré je spôsobilé negatívne zasiahnuť do dôstojnosti dieťaťa a ohroziť jeho vývin. Dieťa má právo vyrastať v prostredí bez násilia, preto by sa pri rozhodovaní príslušnými orgánmi malo prihliadať nielen na priame násilie voči dieťaťu, ale aj na násilie voči blízkej osobe dieťaťa. Blízkou osobou podľa § 116 OZ je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu. Vzhľadom na problematiku násilia sa snáď javí ako vhodnejšia definícia blízkej osoby stanovená pre potreby trestného práva. Podľa Trestného zákona (ďalej len ako „TZ“) sa blízkou osobou rozumie príbuzný v priamom pokolení, osvojiteľ, osvojenec, súrodenec a manžel; iné osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere sa pokladajú za navzájom blízke osoby len vtedy, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá právom pociťovala ako ujmu vlastnú. Na účely trestných činov vydierania podľa § 189, znásilnenia podľa § 199 ods. 2, sexuálneho násilia podľa § 200 ods. 2, sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 2, týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208, nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 2, nebezpečného prenasledovania podľa § 360a, nebezpečného elektronického obťažovania podľa § 360b alebo financovania terorizmu podľa § 419c ods. 2 sa rozumie aj bývalý manžel, druh, bývalý druh, rodič spoločného dieťaťa a osoba, ktorá je vo vzťahu k nim blízkou osobou podľa § 127 ods. 4 TZ, ako aj osoba, ktorá s páchatelom žije alebo žila v spoločnej domácnosti.

f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa:

Pri hodnotení záujmu detí treba prihliadať na ich rozmanitosť a vrozené vlohy. Identita detí zahŕňa rôzne charakteristiky, medzi inými napr. osobnosť dieťaťa, jeho vierovyznanie, kultúrnu identitu a pod. Ako je uvedené v komentári: „...*právo dieťaťa na zachovanie identity je zakotvené v článku 8 Dohovoru o právach dieťaťa a pri posudzovaní najlepších záujmov dieťaťa je nevyhnutné ho dodržiavať a prihliadať naň. V súvislosti s kultúrnou a náboženskou identitou je napríklad pri umiestňovaní dieťaťa do pestúnskeho domova (u nás náhradná starostlivosť) nevyhnutné dbať na zachovanie kontinuity výchovy dieťaťa a na náboženské, etnické, kultúrne a jazykové pozadie dieťaťa, pričom rozhodujúca osoba musí pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa zohľadniť tento špecifický kontext. Rovnaké zásady platia aj pri adopcii, odlúčení alebo rozvode rodičov. Riadne zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa znamená, že dieťa bude mať prístup ku kultúre (a jazyku, ak je to možné) svojej krajiny a rodiny pôvodu a možnosť získať informácie o svojej biologickej rodine v súlade s právnymi a inými predpismi platnými v danej krajine. I keď zachovanie náboženských a kultúrnych hodnôt a tradícií ako časti identity dieťaťa musí byť zohľadnené, v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa je používanie postupov, ktoré sú v nesúlade alebo v rozpore s právami zakotvenými v Dohovore. Kultúrna identita nemôže ospravedlniť alebo odôvodniť postup, ktorým by rozhodujúce osoby a orgány prispievali k pretrvávaniu tradícií a kultúrnych hodnôt upierajúcich dieťaťu alebo deťom práva zakotvené v Dohovore.*“

g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny:

V zmysle čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa sa tomuto dieťaťu priznáva právo slobodne vyjadrovať svoje názory, a to vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú. Akékoľvek rozhodnutie príslušného orgánu, ktoré by nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť, samozrejme s ohľadom na jeho vek a úroveň vyspelosti, by dieťaťu upieralo možnosť ovplyvniť určenie jeho najlepšieho záujmu. Zároveň je nutné zohľadniť aj postoje

dieťaťa v prípadoch, kedy sa jeho záujem môže dostať do konfrontácie so záujmom iných (napr. rodičov), čo v ňom okrem konfliktu lojality môže vyvolať i pocit viny.

- h) podmienky pre vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami a
- i) vyžitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností:

Rodina je základnou jednotkou spoločnosti a prirodzeným prostredím pre rast a prosperitu jej členov, najmä detí. I Dohovor o právach dieťaťa chráni v čl. 16 právo dieťaťa na rodinný život. Významným prvkom systému tejto ochrany je práve predchádzanie oddeleniu dieťaťa z rodinného prostredia a zachovanie rodiny ako jednotného spoločenstva. Čl. 9 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa prízvukuje, že: „...*dieťa nemôže byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, okrem prípadov, keď príslušné úrady na základe súdneho rozhodnutia a v súlade s platným právom a v príslušnom jednaní určia, že takéto oddelenie je potrebné v najlepšom záujme dieťaťa*“. Ak predsa len dôjde k oddeleniu dieťaťa od jedného alebo obidvoch rodičov, má toto právo: „...*na pravidelné udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s obidvoma svojimi rodičmi, ak to nie je v rozpore s jeho najlepším záujmom*“. Vzhľadom na závažnosť vplyvu oddelenia dieťaťa od rodičov by malo k takémuto oddeleniu dôjsť len *ultima ratio*, teda výhradne ako k poslednému riešeniu vzniknutej situácie, napr. ak je dieťa ohrozené bezprostredným nebezpečenstvom ublíženia alebo v iných nevyhnutných prípadoch. Oddelenie by nemalo prebehnúť bez predchádzajúceho uplatnenia všetkých dostupných opatrení, ktoré by dieťa mohli ochrániť. Cieľom tohto kritéria je zabezpečiť, aby deti neboli zbytočne umiestňované do náhradnej starostlivosti a v prípade, že je náhradná starostlivosť nevyhnutná, aby bola poskytovaná v primeraných podmienkach rešpektujúc zároveň práva a najlepšie záujmy dieťaťa. Rovnako nesmie byť dieťa oddelené od svojich rodičov z dôvodu zdravotného postihnutia či už samotného dieťaťa, alebo jeho rodičov. Ak sa oddelenie stane nevyhnutným, rozhodujúce osoby musia zaručiť, aby dieťa, pokiaľ to nie je v rozpore s jeho najlepším záujmom, udržiavalo spojenie a vzťahy so svojimi rodičmi a rodinou (súrodencami, príbuznými a osobami, ku ktorým má silný osobný vzťah). Ak je vzťah dieťaťa s rodičmi prerušený napr. migráciou (rodičov bez dieťaťa alebo dieťaťa bez rodičov), treba pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa v rámci rozhodnutí o opätovnom zjednotení rodiny prihliadať aj na povinnosť zachovania rodinného spoločenstva. Napokon, súčasťou zachovania rodinného prostredia je aj zachovanie väzieb dieťaťa v širšom zmysle slova. Ide o väzby týkajúce sa širšej rodiny, ako sú starí rodičia, strýkovia a tety, ale i priatelia, škola a širšie prostredie.

Z judikatúry:

III IV.ÚS 695/2000 (ÚS ČR): ...dieťa samo je bytosťou jedinečnou, nadanou, s nescudziteľnými, nepremlčateľnými a nezrušiteľnými základnými právami a slobodami, teda bytosťou, ktorej by sa malo dostať pri jej vývine toho najlepšieho, teda toho, aby vyššie uvedené atribúty nezostali prázdnyimi slovami... Tým, že krajský súd rozhodoval len na základe posúdenia súčasných bytových podmienok rodičov, ako i na zistení, že o maloletú sa starajú dobre, neskúmal však vec vôbec z hľadiska záujmu maloletej, jej citových väzieb na prostredie, v ktorom žije so svojimi tromi bratmi, postupoval podľa názoru ÚS ČR v rozpore s citovaným ustanovením Ústavy.

III III. ÚS 459/03 (ÚS ČR): Všeobecné súdy sú povinné zaistiť spravodlivú rovnováhu medzi záujmami dieťaťa a záujmami jeho rodičov, zvláštna pozornosť však musí byť venovaná záujmu dieťaťa, ktorý nemôže – v závislosti od svojej povahy a závažnosti – prevážiť nad záujmom rodičov.

III 13CoP/105/2013 (KS BB): Podľa ZoR môže súd zveriť maloleté dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti v prípade, ak to vyžaduje záujem maloletého dieťaťa (§ 45 ods. 1). Hoci ZoR pojem „záujem“ maloletého dieťaťa nedefinuje, možno bez pochyb konštatovať, že v záujme maloletého dieťaťa je všetko, čo mu je na prospech, čo ho nejakým spôsobom obohacuje, prospieva jeho vývoju. V záujme maloletého dieťaťa je, aby vyrastalo spolu so svojimi rodičmi, dieťa má právo na ich

lásku, nehu, starostlivosť. Dieťa má právo žiť v prostredí, v ktorom budú zabezpečené všetky jeho odôvodnené potreby, a to ako po stránke materiálnej, tak aj po stránke emocionálnej, citovej. Rodičia sú povinní zodpovedne sa starať o maloleté deti, dbať na ich zdravie, výchovu, zabezpečovať im potrebnú výživu, ako aj všestranný rozvoj. Ak je záujem maloletého dieťaťa ohrozený či už narušený, súd je povinný zasiahnuť a zabezpečiť ochranu práv a oprávnených záujmov maloletého dieťaťa.

III 16 CoP/56/2014 (KS BB): V záujme maloletého dieťaťa v najširšom slova zmysle je, aby vyrastalo v atmosfére šťastia, lásky, porozumenia, stability, tolerancie a harmónie, aby jeho výchova smerovala k pozitívnemu rozvoju jeho osobnosti, nadania a rozumových a fyzických schopností, mravnému, duchovnému a sociálnemu rozvoju, aby bol jeho majetok spravovaný s náležitou starostlivosťou a aby boli rešpektované jeho práva uvedené v Dohovore o právach dieťaťa, ako aj v iných právnych predpisoch.

III I. ÚS 216/2018 (ÚS SR): Objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí tento vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na in concreto okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov, tobôž ak o kvalite týchto väzieb vypovedá nestranné znalecké posúdenie.

III 8CoP/306/2018 (NS SR): Pre akékoľvek rozhodnutie súdu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, je podstatným posúdenie najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa, pričom nejde o otázku skutkovú, ale o právne posúdenie veci a rovnako zdôrazňuje, že záujem dieťaťa nie je možné zamieňať so subjektívnymi predstavami rodičov o realizácii ich výchovného pôsobenia, teda s ich predstavou o výkone rodičovských práv a povinností. Účelom konania vo veciach starostlivosti súdu o maloleté dieťa je čo najrýchlejšia efektívna ochrana záujmov maloletého dieťaťa, ktorým je aj nastolenie určitého režimu výkonu rodičovských práv a povinností k dieťaťu a práve rozhodnutím súdu sa eliminuje eventuálny škodlivý dopad z hľadiska osobnostnej a morálnej ujmy na strane maloletého dieťaťa v dôsledku ukončenia dlhodobého dohadovania, osočovania a neúcty medzi rodičmi, t. j. vylúči sa faktor traumatizujúceho prežívania na strane maloletého dieťaťa.

III C-436/13 (SD EÚ): Právomoc vo veci rodičovských práv a povinností dohodnutá v zmysle článku 12 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, v prospech súdu členského štátu, pred ktorým bolo na základe spoločnej dohody nositeľov rodičovských práv a povinností začaté konanie, zaniká nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia vyhláseného v rámci tohto konania...Pokiaľ ide o ciele sledované nariadením č. 2201/2003, treba uviesť, že odôvodnenie 12 tohto nariadenia uvádza, že pravidlá určenia súdnej právomoci zavedené týmto nariadením vo veciach rodičovských práv a povinností sú poňaté tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti, a že jedna z podmienok uvedených v článku 12 ods. 3 písm. b) uvedeného nariadenia ukladá, aby akákoľvek dohoda o právomoci podľa tohto ustanovenia bola v súlade s týmto záujmom. Z toho vyplýva, že právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností sa musí určiť predovšetkým tak, aby to zodpovedalo najlepšiemu záujmu dieťaťa.

PRVÁ ČASŤ MANŽELSTVO

PRVÁ HLAVA VZNIK MANŽELSTVA

§ 1

(1) Manželstvo je zväzok muža a ženy, ktorý vzniká na základe ich dobrovoľného a slobodného rozhodnutia uzavrieť manželstvo po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom.

(2) Účelom manželstva je vytvoriť harmonické a trvalé životné spoločenstvo, ktoré zabezpečí riadnu výchovu detí.

(3) Muž a žena, ktorí chcú spolu uzavrieť manželstvo (ďalej len „snúbenci“), majú vo pred poznať navzájom svoje charakterové vlastnosti a svoj zdravotný stav.

Komentár k § 1

K ods. 1:

Vychádzajúc z ustanovenia § 1 ods. 1 ZoR možno manželstvo ako najstaršiu spoločenskú ustanovizeň definovať ako občiansky stav, postavenie alebo vzťah jedného muža a jednej ženy zákonne spojených na celý život, a to s cieľom plnenia povinností jedného voči druhému, ako i voči spoločnosti a právom uloženým tým, ktorých spoločenstvo je založené na rozdielnosti pohlavia. Slovenské právo tak v súlade s prírodou, tradíciou, morálkou a spoločenským súhlasom upravuje manželstvo tak, aby slúžilo jednotlivcom i spoločnosti a napĺňalo svoje prirodzené, biologické, osobné, morálne, rodinné a spoločenské úlohy či poslanie. Ustanovenie ZoR je posilnené a zabezpečené i Ústavou Slovenskej republiky, a to čl. 41 ods. 1, ktorý na najvyššom normatívnom stupni vyhlasuje, že: „*Manželstvo je jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých*“, čím je manželstvu, ako i rodine daná najvyššia miera ochrany a ústavnoprávny záväzok štátu tejto ustanovizni napomáhať a uvádzať do života legislatívu, ktorá je manželstvu na prospech.

Z definície manželstva vyplýva **monogamia**, teda je zrejmé, že môže vzniknúť len medzi jedným mužom a jednou ženou. V priamej nadväznosti na ustanovenie § 9 ZoR je prípadná bigamia (mnohoženstvo) sankcionované neplatnosťou neskôr uzavretého manželstva. Vylúčený nie je ani postih v trestnoprávnej rovine pre trestný čin dvojmanželstva v zmysle § 204 TZ. Napriek právnej úprave niektorých členských štátov EÚ uznávajúcej ako právny inštitút manželstva i tzv. registrované partnerstvá či faktické zväzky medzi osobami rovnakého pohlavia (napr. Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Holandsko, Portugalsko, Španielsko, Švédsko atď.) nemá Slovensko doposiaľ legislatívu vzťahujúcu sa k registrovaným partnerstvám ani podobným právnym inštitútom, ktorá by predmetný právny vzťah medzi osobami toho istého pohlavia legalizovala, poskytovala mu ochranu a postavila ho na roveň inštitútu, akým je manželstvo. V EÚ rovnako nie je prijatý doposiaľ žiaden záväzný právny akt ukladajúci členským štátom povinnosť prijať zákon o zväzkoch (manželtvách, registrovaných partnerstvách) medzi osobami rovnakého pohlavia. Legislatíva EÚ v tejto oblasti ponecháva na uvážení členských štátov EÚ či zavedú manželstvá alebo registrované partnerstvá pre páry rovnakého pohlavia.^[1]

---

[1] Súdny dvor EÚ dňa 5. 6. 2019 v prípade Coman-Hamilton vs. Generálny inšpektorát pre prisťahovalectvo Rumunska konštatoval, že pojem „manželský partner“ je rodovo neutrálny len v rámci smernice

Na druhej strane OSN ako celosvetová organizácia vydala viaceré odporúčania v súvislosti s ochranou ľudských práv, kde značné množstvo z nich, spolu 195, bolo dňa 28. 1. 2019 v Ženeve počas tretieho kola Rady OSN pre ľudské práva adresovaných i Slovenskej republike. Odporúčanie č. 71, a to zaviesť manželstvo rovnakého pohlavia, bolo vládou SR odmietnuté, a to s poukazom na čl. 41 ods. 1 Ústavy SR, ktorá manželstvo považuje za jedinečný zväzok medzi mužom a ženou a Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. V prípade ostatných s predmetnou témou súvisiacich odporúčaní bola vláda SR prístupnejšia. Odporúčania č. 72 až 78 akceptovala a prisľúbila ich implementáciu v období nasledujúcich 5 rokov. Medzi predmetné odporúčania spadá ukončenie diskriminácie párov rovnakého pohlavia a legalizácia registrácie partnerstiev rovnakého pohlavia, s tým súvisiace poskytnutie príslušných práv súvisiacich s otázkou bývania, dedičstva či sociálnej pomoci párom rovnakého pohlavia, odstránenie negatívnej rétoriky a nenávisťných prejavov voči osobám LGBTI, ale i zmeny trestného zákona s odkazom na konkrétne zmienky o trestných činoch z nenávisťi na základe sexuálnej orientácie a o tom, že sexuálna orientácia sa nepovažuje za dôvod znevýhodnenia. Predmetné odporúčania adresované členským štátom OSN, samozrejme, nemajú právne záväznú povahu. Napriek tomu sa od štátov očakáva, že sa nimi budú dôsledne zaoberať a pristúpia k prijatiu opatrení na ich implementáciu. Akceptácia týchto odporúčaní vládou Slovenskej republiky predznamenáva budúce legislatívne zmeny v mnohých aktuálnych právnych predpisoch, ZoR nevynímajúc. V súvislosti s uvedeným možno očakávať úpravu najmä v otázke dedičstva, daňových úľav, zákonného zastupovania a v neposlednom rade vyjasnenie právneho stavu pre prípad budúcich pochybností či sporov v súvislosti s partnermi rovnakého pohlavia. Čiastkovú úpravu predmetných vzťahov možno u nás aktuálne vyvodiť z niektorých ustanovení súkromnoprávných predpisov, napr. z právnej úpravy dedenia (*tí, ktorí žili s poručiteľom najmenej po dobu jedného roku pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiteľa*), nájomných vzťahov, úpravy inominátnych zmlúv a pod., avšak postavenie manžela/manželky je chránené vždy prioritne. Rovnako obsah práv a povinností je na rozdiel od iných druhov právnych vzťahov, kde je umožnená autonómia vôle, medzi manželmi striktné upravený, či už v oblasti osobných vzťahov, majetkových vzťahov alebo osobnomajetkových vzťahov. Preferovanie manželstva ako formy spoluzitia osôb je dané najmä prvotnou úlohou manželstva, a to založením rodiny a riadnou výchovou detí, čo je explicitne vyjadrené i v čl. 2 Základných zásad ZoR. Páry, ktoré uzatvoria manželstvo, sú oproti ostatným párom tzv. faktickým zväzkom vďaka právnej úprave značne zvýhodnené (napr. len medzi manželmi vzniká bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, len manželia si môžu osvojiť spoločné dieťa, zvýhodnení sú i v oblasti dedenia, medzi druhom a družkou nevzniká výživovacia povinnosť a po ich prípadnom rozchode nemá ani jeden z nich právo žiadať od bývalého partnera príspevok na primeranú výživu, rovnako tak sa o zdravotnom stave druhého partnera smie informovať len manžel, len manželom vzniká nárok na vdovský dôchodok a preferovaní sú i pri určovaní otcovstva, kedy sa v zmysle prvej domnienky otcovstva manžel považuje za otca dieťaťa priamo zo zákona, bez nutnosti ďalších právnych úkonov). Ako však už bolo uvedené vyššie, vzhľadom na prisľub vlády Slovenskej republiky vo vzťahu k odporúčaniam OSN možno v najbližších rokoch očakávať rozšírenie niektorých, prípadne väčšiny týchto práv i na partnerov rovnakého pohlavia.

... o práve na voľný pohyb, pričom zároveň spresnil, že osobný stav jednotlivcov, teda i pravidlá týkajúce sa manželstva, patrí do oblasti, ktorá patrí výlučne do právomoci členských štátov. Právo Únie do nich preto nemôže zasahovať. Naďalej tak platí, že členské štáty sa môžu slobodne rozhodnúť pre upravenie či neupravenie manželstiev osôb rovnakého pohlavia. Sloboda pohybu a pobytu však musí byť zaručená. Zároveň Súdny dvor dodáva, že povinnosť uznať manželstvo rovnakého pohlavia len na účely priznania práva na pobyt štátnemu príslušníkovi nečlenského štátu Únie neporušuje národnú identitu ani neohrozuje verejný poriadok dotknutého členského štátu.

Základnou podmienkou pre uzavretie manželstva je **dobrovoľnosť** rozhodnutia ženy a muža vstúpiť do manželstva. Z dikcie zákona tak vyplýva sloboda pri voľbe životného partnera.

Subjektom právneho vzťahu, akým je manželstvo, však môžu byť len osoby so **spôsobilosťou na uzavretie manželstva**, ktorá sa nadobúda odlišne od spôsobilosti na právne úkony. Táto spôsobilosť nie je výslovne upravená zákonom o rodine, avšak možno ju odvodiť od úpravy tzv. okolností vylučujúcich uzavretie manželstva, známych tiež pod pojmom *manželské prekážky* (pozri ustanovenie § 9 ZoR). Cieľom predmetnej povinnosti je zabrániť, aby do manželstva vstupovali osoby bez osobných predpokladov potrebných na uzatvorenie manželstva (napr. nedostatok veku alebo rozumovej vyspelosti), v rozpore so zásadou monogamie, či manželstvá, pri ktorých vhodnosť na ich uzavretie nie je daná z biologických a morálnych dôvodov (napr. manželstvo medzi príbuznými). Následkom nedostatku spôsobilosti na uzavretie manželstva je neplatnosť takéhoto manželstva. Tá sa podľa závažnosti manželskej prekážky vyhlasuje buď na návrh niektorého z manželov, *alebo ex offo*. Nespôsobilosť uzavrieť manželstvo môže byť absolútna – ak nie sú splnené osobné podmienky na uzavretie manželstva voči akejkolvek osobe, alebo relatívna – kedy osoba nie je spôsobilá uzavrieť manželstvo len s určitou osobou. Výnimkou stanovenou zákonom o rodine je možnosť uzavrieť manželstvo osobou staršou ako 16 rokov (najskôr v deň, ktorý sa označením zhoduje s dátumom narodenia). Uzavretie manželstva takejto osoby musí povoliť súd. Navrhovateľom predmetného konania je osoba, ktorá chce uzatvoriť manželstvo, účastníkmi sú jej zákonní zástupcovia, najčastejšie rodičia. Daný návrh sa posudzuje v súvislosti s osobou, ktorú označil navrhovateľ ako druhého snúbenca. I ten bude v konaní vypočutý súdom. Na rozdiel od pôvodnej právnej úpravy podľa Občianskeho súdneho poriadku, ak obe osoby, ktoré chcú uzavrieť manželstvo, môžu toto uzavrieť iba s povolením súdu, návrh podávajú spoločne. Navrhovateľ, resp. navrhovatelia majú v tomto konaní spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu (ust. § 88 CMP). Účastníkmi konania sú potom obaja snúbeneci, a ak návrh podáva len jedna osoba, ktorá môže uzavrieť manželstvo len na základe povolenia súdu, je účastníkom konania okrem nej aj druhý snúbenec. Ak ide o dvoch navrhovateľov, ktorí podali spoločný návrh, účastníkmi sú obe osoby a ich zákonní zástupcovia. Ak následne súd rozhodne o povolení uzavrieť manželstvo, vzťahuje sa toto rozhodnutie vždy na konkrétne dve osoby. Na vydanie povolenia uzavrieť manželstvo nie je právny nárok, súd tak môže rozhodnúť, že manželstvo nepovoľuje. Pritom skúma rôzne okolnosti súvisiace so snúbencami – majetkové, ekonomické pomery, vyspelosť, vzťah k rodine, pracovné pomery, či bol niektorý zo snúbenecov trestaný za trestný čin, či je niektorý rozvedený, aká je perspektíva vzťahu, ako dlho vzťah trvá a podobne. Rovnako môže súd povoliť uzavretie manželstva osobe postihnutej duševnou chorobou. Predmetné súdne konanie nie je spolplatnené súdnym poplatkom.

Z judikatúry:

III 2 Sžo/5/2012: Zákonodarca jednoznačným spôsobom určuje, že manželstvo môže vzniknúť len medzi mužom a ženou, teda osobami rozdielneho pohlavia. Zákonodarca považoval základné zásady za právne vyjadrenie mravných postulátov. Už v priebehu historického vývoja rodinného práva mali morálne normy dôležité miesto pri realizácii rodinnoprávných vzťahov. Pre rodinné právo je špecifické preberať morálne pravidlá a dávať im normatívny charakter. Ide o normy imperfektné – neobsahujúce sankciu. Z uvedeného vyplýva, že úmyslom zákonodarcu bolo umožniť založenie manželstva výlučne osobám rozdielneho pohlavia, nie však rovnakého pohlavia. ZoR nezakladá právny nárok na domáhanie sa základného práva uzavrieť manželstvo osobami rovnakého pohlavia; následkom je, že hoci sa aj v tomto prípade základné právo priznáva žalobcom ako ústavné právo (za podmienky uzavretia manželstva so ženou), v konaní pred orgánom štátu, teda orgánom výkonnej moci alebo súdnej moci, nemožno v predmetnej právnej veci dosiahnuť vydanie individuálneho aktu aplikácie práva (rozhodnutia) v prospech žalobcov v prvom a druhom rade. Keďže ZoR neumožňuje osobám rovnakého pohlavia uzatvoriť manželstvo, orgány verejnej správy (ako prvostupňový, tak i druhostupňový správny orgán) ani súd nemôžu konať nad rámec svojej

kompetencie a ZoR a umožniť im uzatvárať manželstvo, pretože by tým došlo k porušeniu čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 1 a § 1 ods. 1 ZoR. V Slovenskej republike v súčasnosti nie je kodifikovaná možnosť uzatvoriť manželský zväzok, resp. registrované partnerstvo osobami rovnakého pohlavia. Na oblasť rodinného práva nemožno aplikovať ani antidiskriminačný zákon. Tento zákon upravuje uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania a ustanovuje prostriedky právnej ochrany, ak dôjde k porušeniu tejto zásady, a to v oblastiach, ktoré sú v ňom zakotvené. Charta základných práv EÚ (publikovaná v Úradnom vestníku EÚ pod č. C 303/1, 14. decembra 2007), záväzná pre členské štáty EÚ, v čl. 9 upravuje právo uzavrieť manželstvo a právo založiť rodinu, priamym odkazom na vnútroštátne zákony, ktoré upravujú výkon týchto práv. Z Komentára k Charte vyplýva, že rozsah predmetného článku je širší a zahŕňa v sebe i iné ako tradičné formy manželstva, avšak za podmienky, že tieto sú upravené vnútroštátnymi zákonmi jednotlivých členských štátov. Kľúčovú úlohu má teda národná legislatíva. Čl. 9 neobsahuje zakazujúce obmedzenia pri prístupe k právu uzavrieť manželstvo. To však neznamená, že ide o absolútne právo. Nie je totiž možné, aby akýkoľvek pár, ak si to želá, uplatňoval svoje právo na uzavretie manželstva na príslušnom orgáne bez splnenia zákonných podmienok. Vnútroštátna úprava väčšiny členských štátov EÚ je stanovená na predpoklade, že manželstvo uzatvoria osoby rôzneho pohlavia. Vzhľadom na značnú diverzitu vnútroštátnych úprav týkajúcich sa manželstva, možno tvrdiť, že čl. 9 je koncipovaný neutrálne a *expressis verbis* neurčuje pohlavie osôb, ktoré do manželstva môžu vstúpiť. Zároveň je tu priamy odkaz na vnútroštátnu právnu úpravu.

III 24CoP/63/2017 (KS TT): Je zjavné, že ak už uzavretie manželstva je prejavom dobrovoľného a slobodného rozhodnutia neskorších manželov a to s vedomím utvorenia takto rodiny vyznačujúcej sa jednak atribútom trvalosti založeného spoločenstva a na druhej strane i jej harmonického fungovania, uvedené aspekty by mali v manželstve pretrvávať po celý čas jeho existencie. I keď naplnenie takto vymedzeného účelu manželstva môže z času na čas alebo aj častejšie robiť obtiaže (či už z dôvodov na strane jedného z manželov, alebo na strane oboch), keď na manželov sú kladené do istej miery zvýšené nároky, ako napr. povinnosť manželov žiť spolu, vzájomne rešpektovať svoju dôstojnosť, pomáhať si a vytvárať zdravé rodinné prostredie podľa § 18 vety druhej Zákona o rodine (tu najmä v porovnaní s osobami žijúcimi vo voľných partnerských zväzkoch), ani v prípade rodiny založenej manželstvom nemožno však nechať bez povšimnutia faktor dobrovoľnosti a slobody rozhodnutia. Týmto treba rozumieť u už existujúceho manželstva aj právo oboch manželov reagovať najmä na vývin ich vzájomných vzťahov vyhodnocovaním toho, či dôvody vedúce k dobrovoľnému a slobodnému rozhodnutiu vytvorili s niekým trvalé životné spoločenstvo stále existujú a ak tomu tak nie je, aké sú príčiny takéhoto stavu a či tento treba považovať za trvalý (nezvratný) alebo naopak za taký, ktorý vykazuje len znaky dočasnosti. Takto i manželia majú povinnosť permanentne svoj vzťah zlepšovať a podľa možnosti každý z nich tomu druhému poskytovať čo najviac dôvodov na to, aby ho presvedčil o správnosti ich rozhodnutia vstúpiť do manželstva a správať sa v ňom tak, aby prevládali len pozitíva, pre ktoré by sa pre jeho životného partnera stali bezpredmetnými úvahy o neuspokojivosti spolužitia a o jeho možnom ukončení. Práve tým je definovaný rozdiel medzi prípadmi, v ktorých prehodnotením niekdajšieho dobrovoľného a slobodného rozhodnutia vstúpiť do manželského zväzku spravidla obaja manželia dospejú k záveru, že takto vytvorené životné spoločenstvo je skutočne tým, o ktoré treba stáť a naďalej ho udržiavať a (na druhej strane) tými prípadmi, v ktorých výsledkom hodnotenia je záver (v tomto prípade už i len na strane jedného z manželov), podľa ktorého dôvody pre dobrovoľné a slobodné zotrvávanie v manželskom zväzku pominuli a nie je tu už dôvod predpokladať, žeby akýmkoľvek spôsobom mohlo dôjsť k náprave už narušených vzťahov.

K ods. 2:

Manželstvo má svoj účel a cieľ, a tým je primárne vytvorenie harmonického a trvalého životného spoločenstva (rodiny) a zabezpečenie riadnej výchovy detí. Doplnenie účelu manželstva o zabezpečenie riadnej výchovy detí súvisí najmä s reprodukčnou funkciou rodiny, ku ktorej založeniu manželstvo smeruje. Riadna výchova maloletých detí, ako jeden z hlavných účelov manželstva podľa rozsudku KS KE sp. zn. 8CoP/306/2013, nespočíva v povrchnom zabezpečovaní ich základných životných potrieb ani v materiálnom a lepšom priestorovom

vybavení domácnosti, ale predovšetkým v napĺňaní hlbších emočných potrieb maloletých detí, vytváraním príležitostí na kvalitný kontakt s deťmi, na prípravu na budúce povolanie a pod., ktorých zabezpečenie povinne zabezpečujú rodičia dieťaťa, v ideálnom prípade manželia.

Z predmetnej dikcie zákona však nie je možné konštatovať, že manželstvo uzavreté z iných (zákonom nemenovaných) nesprávnych dôvodov neexistuje, prípadne ho možno sankcionovať neplatnosťou. Neskúma sa totiž, s akým cieľom snúbenci vstupujú do manželstva či s cieľom založenia harmonického trvalého životného spoločenstva, alebo s iným spoločnosťou odmietaným úmyslom (napr. získanie štátneho občianstva, povolenie pobytu, dedenie a pod.), ale **vážnosť vôle** snúbencov vstúpiť do manželstva. Teda, či chceli alebo nechceli uzavrieť manželstvo s druhým partnerom. Problém však môže nastať v prípade, ak sa preukáže, že ide o tzv. **účelové manželstvo**. Vo viacerých členských krajinách EÚ totiž vzrastá obava, že inštitút „zlúčenia rodiny“ sa stále častejšie zneužíva ako spôsob získania pobytu v krajinách EÚ, a to v spojení s viacerými výhodami z tohto inštitútu vyplývajúcimi. Zneužívanie práva na zlúčenie rodiny, a to formou uzavretia účelového manželstva, je možné považovať za istú formu nelegálnej migrácie či nelegálneho spôsobu získania pobytu v krajine. Uzavretím takéhoto manželstva môže dôjsť k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu prevádzkačstva podľa § 356 TZ. Účelové manželstvo preto môže byť dôvodom na zamietnutie žiadosti o prechodný pobyt. Ak sa uzavretie takéhoto manželstva preukáže po udelení prechodného pobytu, je táto skutočnosť dôvodom na zrušenie pobytu. Policajný útvar môže tiež štátneho príslušníka tretej krajiny administratívne vyhostiť a uložiť mu zákaz vstupu do krajiny na 3 až 5 rokov. Rovnako mu v prípade neuposlúchnutia výzvy na opustenie krajiny môže byť uložená pokuta do výšky 1 600 eur. Účelové manželstvo je tiež dôvodom na odňatie práva na trvalý pobyt. V rozhodnutí uloží policajný orgán rodinnému príslušníkovi občana EÚ povinnosť vycestovať z územia Slovenskej republiky do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia. Ak rodinný príslušník štátneho občana EÚ nevycestuje, policajný orgán zabezpečí výkon rozhodnutia. Zároveň mu môže udeliť pokutu do 300 eur. Napriek tomu, že v súčasnosti Slovenská republika nemá uzavreté žiadne bilaterálne alebo multilaterálne dohody s krajinami EÚ alebo tretími krajinami, ktorých cieľom by bol výlučne boj proti zneužívaniu práva na zlúčenie rodiny a zamedzenie vzniku účelovým manželstvám, má uzavretých viacero zmlúv o policajnej spolupráci alebo o spolupráci v boji proti organizovanej trestnej činnosti, ktoré síce explicitne nespomínajú účelové manželstvá či falošné prehlásenia rodičovstva s nimi súvisiace, ale majú okrem iného za cieľ posilniť spoluprácu v oblasti boja proti nelegálnej migrácii všeobecne aj v oblasti neoprávneného pobytu osôb.

Rovnako nemožno tvrdiť, že ciele uzavretia manželstva, teda vytvorenie trvalého životného spoločenstva a výchova detí musia byť navzájom podmienené. Prípadné založenie rodiny a výchova detí mimo manželstva nemôže byť týmto na úkor a postavenie nemanželských detí musí byť rovnocenné s postavením detí, ktoré sa rodičom narodili počas manželstva. Aspekt výchovného procesu tak musí byť zabezpečený bez ohľadu na predchádzajúcu existenciu trvalého životného spoločenstva. Rovnako ani druhý cieľ uzavretia manželstva nie je podmienený existenciou prvého, a teda neschopnosť manželov počať a následne vychovávať dieťa nemôže byť dôvodom na neplatnosť manželstva, prípadne na stratu spôsobilosti manželstvo uzavrieť. Prepojenosť medzi cieľmi, na základe ktorých vstupujú snúbenci do manželstva, teda nie je absolútna a prípadná sterilita jedného z manželov nie je dôvodom na vyhlásenie nulitnosti manželstva (Van Oosterwijck verzus Belgicko zo dňa 6. 11. 1980).

K ods. 3:

Nesúlad pováh a charakterových vlastností manželov, rozdielne pohľady na život, fungovanie domácnosti, výchovu detí či financie sú jednou z najčastejších príčin rozvratu manželstva a jeho následného rozvodu. I z toho dôvodu ZoR v úmysle predchádzať negatívnym dôsledkom neuvážených a povrchných manželstiev zavádza týmto ustanovením ako istý druh

prevencie povinnosť snúbencov vstupujúcich do manželstva poznať navzájom svoje charakterové vlastnosti, ako i zdravotný stav. Okrem splnenia povinnosti poznať partnerov charakter, priority, ciele, osobnostnú štruktúru či hodnoty by sa mali snúbenci aspoň v základnej miere s týmito stotožňovať. Zároveň poznať svoje vlastnosti, priority a očakávania od manželstva a tieto vzájomne skĺbiť, a to s cieľom zabránenia neskoršieho sklamaní, frustrácií a v konečnom dôsledku nárastu rozvodovosti. Keďže však ide o imperfektnú normu, nedodržanie tejto zákonnej požiadavky nemá vplyv na neplatnosť manželstva, a to ani v prípade, ak by takéto zamlčanie bolo úmyselné.

Prevenčným prostriedkom a *de lege ferenda* odporúčaním môže byť pre mnohých snúbencov zdieľanie spoločnej domácnosti istý čas pred uzavretím manželstva, kedy budú mať títo dostatok času navzájom sa spoznať a naučiť sa akceptovať povahu a potreby svojho partnera, a tak predísť neskoršiemu laxnému prístupu k inštitútu manželstva.

Okrem **charakterových vlastností** by však pri oboch snúbencoch nemala absentovať ani vedomosť o ich vzájomnom **zdravotnom stave**. Dôležitosť tejto skutočnosti je prezentovaná i v samotnom prehlásení, ktoré snúbenci robia pred uzavretím manželstva (pozri § 6 ZoR). Pod pojmom zdravotný stav treba rozumieť nielen telesné, ale i duševné zdravie. Pochopiteľne, zákon pred vstupom do manželstva nenariaďuje povinnú preventívnu zdravotnú prehliadku. Morálnou povinnosťou každého snúbenca je však zistiť svoj zdravotný stav a v prípade genetických porúch, degeneratívnych ochorení, rakoviny, poruchy plodnosti či pohlavných ochorení s týmito partnera oboznámiť, aby mal tento všetky relevantné informácie a mohol sa slobodne a vážne rozhodnúť o vstupe do manželstva. Podceňovanie vplyvu zdravotného stavu na trvanie a funkčnosť manželstva môže rovnako ako nesúlad v povahových vlastnostiach partnerov viesť k neskoršiemu rozvratu vzťahu a k rozvodu manželstva.

V predmetnom ustanovení ZoR uvádza i inštitút tzv. **snúbenectva**, resp. legislatívnou skratkou „snúbenci“ definuje muža a ženu, ktorí majú v úmysle uzavrieť manželstvo. Pojem snúbenci používal už zákon č. 265/1949 Zb. o rodinnom práve. Všeobecný občiansky zákoník z roku 1811 považoval zasnúbenie ako také za právny inštitút a spájal s ním aj niektoré právne následky, predovšetkým v majetkovej sfére (napr. nárok na veno, náhradu škody v prípade neodôvodneného odstúpenia od zasnúbenia a pod.), neskorší ZoR od tohto pojmu upustil. Pojem snúbenec však zo slovenského právneho poriadku úplne nevymizol. Zostal zachovaný v zákone č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov a v zákone č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov. Neskôr sa opäť vrátil i do samotného ZoR. Ten však tomuto inštitútu nepriznáva žiadne právne účinky, to znamená, že s prípadným upustením od zámeru uzavrieť manželstvo jedným zo snúbencov pred uzavretím manželstva slovenský právny poriadok nespája žiadne právne následky.

§ 2

Manželstvo sa uzaviera súhlasným vyhlásením (ďalej len „vyhlásenie“) snúbencov pred orgánom obce alebo mestskej časti, ktorá vedie matriku (ďalej len „matričný úrad“), alebo pred orgánom registrovanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti¹⁾ (ďalej len „orgán cirkvi“). Snúbenci verejne a slávnostným spôsobom v prítomnosti dvoch svedkov vyhlásia, že uzavierajú manželstvo.

Komentár k § 2

Uzavretie manželstva je právny úkon vykonaný súhlasným vyhlásením snúbencov, že dobrovoľne vstupujú do manželstva. Ide o **dva jednostranné právne prejavy** muža a ženy súhlasné vo vzťahu k vôli uzavrieť manželstvo s konkrétnou osobou. Súhlasné prejavy snúbenci nesmerujú voči sebe navzájom, ale voči sobášiacemu. Toto súhlasné vyhlásenie snúbencov predpokladá istý druh dohody o vstupe do manželstva, avšak táto dohoda nie je sama osebe právnou skutočnosťou spôsobilou na vznik manželstva. Rodinnoprávne úkony, ako napr.

sobáš, majú základ predovšetkým v ZoR a ich pripodobňovanie k zmluvným vzťahom, vychádzajúc z teórie zmluvného základu manželstva známej do prijatia zákona č. 265/1949 Zb. o práve rodinnom, nie je v súčasnej právnej úprave žiaduce. Len ak ZoR nemá v konkrétnom prípade osobitnú úpravu, možno použiť ustanovenia OZ ako všeobecného právneho predpisu. Dané tvrdenie možno vyvodiť i z viacerých medzinárodných dokumentov, ako napr. Dohovoru o súhlase pre manželstvo, najnižšom veku pre uzavretie manželstva a registrácii manželstva z 10. decembra 1962 (č. 124/1968 Zb.), Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zo 4. novembra 1950 (č. 209/1992 Zb.), Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach zo 16. decembra 1966 (č. 120/1976 Zb.), Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I), Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Brusel IIb) vo veciach rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva a pod.

Súčasná právna úprava rozoznáva dve formy uzavretia manželstva v závislosti od orgánu, pred ktorým snúbenci vyslovia súhlasné vyhlásenie. **Civilná** (pred matričným úradom ako orgánom obce alebo mestskej časti kompetentným pre vedenie matriky) i **cirkevná** forma (pred orgánom cirkvi ako orgánom registrovanej cirkvi alebo registrovanej náboženskej spoločnosti) majú vo vzťahu k právnym účinkom viažucim sa na uzavretie manželstva rovnocenné postavenie. Právo zvoliť si formu uzavretia manželstva je výlučným právom snúbencov. Preto v prípade, ak sa títo nedokážu o predmetnej skutočnosti dohodnúť, nemôže za nich toto rozhodnutie urobiť súd ani iný príslušný orgán (toto tvrdenie vychádza z premisy, že štát smie zasiahnuť do rodinnoprávnych vzťahov len za podmienky, ak daný vzťah požíva ochranu podľa zákona. Inštitút snúbenectva, resp. pomer druh – družka, ktorý manželstvu predchádza, predmetnú ochranu nepožíva.).

Civilný i cirkevný sobáš majú konštitutívne účinky. Možná je i voľba pre obe formy uzavretia manželstva, avšak len v prípade, ak snúbenci prvotné vyhlásenie vykonajú pred matričným úradom, teda civilnou formou. Následná cirkevná forma predstavuje len duchovný obrad v zmysle vnútorných predpisov danej cirkvi a nemá žiadne ďalšie právne účinky. Konštitutívne účinky, teda samotný okamih vzniku manželstva, má totiž prvé súhlasné vyhlásenie pred príslušným orgánom. Ak sa snúbenci rozhodnú uzavrieť manželstvo pred orgánom cirkvi, následná civilná forma už nie je možná.

Okrem stretu civilného a cirkevného sobáša môžu byť snúbenci v závislosti od svojej viery postavení i pred voľbu príslušnej cirkvi a náboženskej spoločnosti. Právny poriadok v tomto prípade pripisuje konštitutívne účinky prvému z konajúcich obradov, ďalší nemá vplyv na osobný status manželov. Výnimkou je situácia, ak jedna z cirkví nie je registrovanou Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. V takom prípade sú konštitutívne účinky vyhlásenia snúbencov o uzavretí manželstva spájané so sobášom konaným pred orgánom registrovanej cirkvi. Iný uhol pohľadu na predmetnú problematiku zastávajú cirkevní hodnostári. Tzv. **miešané manželstvo**, teda manželstvo katolíckej osoby a osoby pokrstenej v inej cirkvi, možno uzavrieť len po predchádzajúcom povolení cirkevnej vrchnosti. Katolícka cirkev totiž zakazuje uzavrieť manželstvo medzi pokrstenými osobami, z ktorých jedna osoba je katolíkom a druhá nekatolíkom, pretože táto rozdielnosť sa považuje za prekážku platnosti manželstva. Biskup môže udeliť dišpenz od tejto prekážky, teda povolenie na miešané manželstvo, iba ak je na to rozumná príčina a keď sú splnené tzv. kánonické podmienky, ktoré stanovujú vnútorné predpisy kánonického práva. Takéto povolenie biskupa pre uzavretie miešaného manželstva sa vyžaduje nie pre platnosť z pohľadu právneho poriadku Slovenskej republiky, ale pre „dovolenosť“ v cirkevnom poňímaní.

Aby malo vyhlásenie snúbencov o uzavretí manželstva konštitutívne účinky, musí napĺňať podmienky v zmysle § 2 ZoR, a to:

- verejnosť,
- slávnostnosť prejavu,
- prítomnosť dvoch svedkov,
- ústnosť prejavu,
- adresnosť vyhlásenia kompetentnému orgánu.

Pri absencii vyššie uvedených náležitostí (čo i len pri jednom zo snúbencov) by bolo predmetné manželstvo *non matrimonium*, teda by vôbec nevzniklo (na rozdiel od vyhlásení v zmysle § 6 ZoR).

Podmienka **verejnosti** sobáša je zachovaná, ak nie je zamedzený prístup na slávnostný akt aj iným osobám ako samotným snúbencom. Extenzívny výklad tejto náležitosti však neprichádza do úvahy, a teda nemožno vyžadovať výslovné oznámenie o plánovanom sobáši, napr. medzi blízkymi príbuznými, vo vzťahu k bývalému partnerovi a pod. Nedodržanie tejto podmienky teda nemá právne následky na platnosť manželstva, ak bola dodržaná spoločenská vážnosť obradu a splnená ďalšia zo zákonných náležitostí, a to prítomnosť dvoch svedkov.

Účasť dvoch svedkov pri slávnostnom vyhlásení snúbencov o uzavretí manželstva je daná neskoršou možnosťou dodatočného osvedčenia vzniku manželstva. Nevyhnutná je preto ich osobná účasť a spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu. Keďže títo vyhlásenie snúbencov potvrdzujú/osvedčujú svojim podpisom v **zápisnici o uzavretí manželstva** v zmysle § 27 ods. 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov (ďalej tiež ako „zákon č. 154/1994 Z. z. o matrikách“), vyžaduje sa ich schopnosť porozumieť jazyku, v ktorom sa sobáš vedie, schopnosť reprodukovať jeho priebeh a schopnosť podpísať sa. Postavenie svedka je dobrovoľné a nemožno ho vynucovať.

Slávnostnosť rodinnoprávneho úkonu, akým je sobáš, je daná viacerými aspektmi. V prvom rade ide o miesto konania obradu. Pre zachovanie slávnostnej formy civilného sobáša sú dané kritériá na vizuálne prevedenie obradnej miestnosti (výzdoba, úroveň, osadenie štátneho znaku a pod.) ako osobitnej miestnosti prispôbenej na vykonávanie sobášnych obradov, prípadne iné vhodné miesto určené osobitnými predpismi obce a mestskej časti. Rovnako je tak slávnostnosť daná i pri cirkevnej forme uzavretia manželstva, kde zákon výslovne ustanovuje ako miesto konania obradu kostol či iné vhodné miesto určené vnútornými predpismi cirkvi a náboženskej spoločnosti. Slávnostnosť obradu je nutná i vo vzťahu k osobe, ktorá sobáša, ktorou môže byť len starosta (primátor), resp. poverený poslanec miestneho (mestského) zastupiteľstva. V prípade cirkevného sobáša je to osoba vykonávajúca činnosť duchovného registrovanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti. Dôstojnosť a slávnostný prejav je však daný i ďalšími okolnosťami, ako je príhovor, tradície, ošatenie prítomných. Napriek týmto zjavne podstatným prvkom predmanželského aktu nedodržanie podmienky slávnosti, podobne ako pri náležitosti verejnosti obradu, nemá právne následky na uzavretie manželstva a na jeho platnosť.

Ústnosť prejavu snúbencov je daná jasným a zrozumiteľným prejavom vo forme odpovede na otázku sobášiacemu smerujúcu k zisteniu vážnosti vôle snúbencov vstúpiť navzájom do manželského zväzku. Ústna forma predpokladá, že obaja snúbenci (ako aj ich svedkovia) rozumejú jazyku, v ktorom sa obrad koná, v opačnom prípade je nutné na daný úkon prizvať tlmočníka. V zásade však právny poriadok jednoznačne nevylučuje urobiť úkon vyhlásenia i iným spôsobom, a to takým, ktorý nevzbudzuje pochybnosti o tom, čo chcel konajúci snúbenc vyjadriť (napr. zreteľným prikývnutím hlavou).

Adresnosť vyhlásenia príslušnému orgánu predznamenáva, že tento prejav má byť konaný voči sobášiacemu a nie voči samotnému snúbencovi alebo voči tretím osobám prítomným na mieste obradu. Vyhlásenie urobené pred nepríslušným orgánom (pred duchovným

neregistrovanej cirkvi) by malo za následok, že takéto manželstvo by vôbec nevzniklo (výnimky z tejto zásady upravuje § 4 ZoR).

Z judikatúry:

III 2 Sžo 82/2007 (NS SR): Právny úkon svojho druhu (*sui generis*), ktorý má za následok uzavretie manželstva, a náležitosti tohto právneho úkonu, sú upravené v ustanovení § 2 ZoR. Podľa § 4 ods. 1 ZoR, vyhlásenie o uzavretí manželstva urobia snúbenci na matričnom úrade určenom pre obvod, v ktorom má jeden zo snúbencov trvalý pobyt pred starostom alebo primátorom, alebo povereným poslancom obecného zastupiteľstva alebo mestského zastupiteľstva za prítomnosti matrikára. V zmysle ZoR pokiaľ ide o uzavretie manželstva rozhodujú starostovia obcí (primátor mesta). O odolaní proti rozhodnutiu starostu rozhoduje orgán štátu príslušný podľa osobitných predpisov.

§ 3

Štátny občan Slovenskej republiky môže v cudzine uzavrieť manželstvo podľa tohto zákona pred orgánom Slovenskej republiky na to určeným.

Komentár k § 3

ZoR umožňuje občanovi Slovenskej republiky uzavrieť manželstvo v cudzine, prípadne uzavrieť manželstvo s cudzincom na území Slovenskej republiky alebo v cudzine pred orgánom štátu, ktorého je snúbenec – cudzinec – štátnym príslušníkom. Nie je však podmienkou, aby bol jeden zo snúbencov štátnym občanom štátu, kde má dôjsť k uzatvoreniu manželstva. Spôsobilosť uzavrieť manželstvo slovenského občana sa riadi slovenským právom a potvrdenie o tom vydáva príslušný matričný úrad. Spôsobilosť uzavrieť manželstvo snúbenca – cudzinca – sa spravuje právnym poriadkom štátu, ktorého je štátnym príslušníkom.

V zásade si snúbenci môžu zvoliť z dvoch foriem uzavretia manželstva v cudzine, a to podľa právneho poriadku štátu, v ktorom chcú manželstvo uzavrieť, alebo podľa slovenského právneho poriadku. Nie je teda vylúčená ani možnosť dvoch štátnych občanov Slovenskej republiky uzavrieť manželstvo v cudzine pri uplatnení cudzieho práva. Vychádzajúc z ustanovení zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom sa totiž podľa zásady *locus regit actum* (miesto ovláda úkony) forma uzavretia manželstva spravuje právnym poriadkom miesta, kde sa manželstvo uzatvára, preto je pre snúbencov nevyhnutné zistiť, aké sú podmienky uzavretia manželstva v danej krajine a aké doklady je potrebné predložiť. Predovšetkým pôjde o rodný list, potvrdenie o trvalom pobyte, v prípade cirkevného sobáša krstný list alebo prehlásenie o vierovyznaní či **osvedčenie o spôsobilosti na uzavretie manželstva v cudzine**. Od 1. 2. 2006 sa predmetné osvedčenie na Slovensku nevydáva, preto bolo potrebné ho nahradiť potvrdením, ktoré vydával matričný úrad príslušný podľa trvalého pobytu snúbenca – občana Slovenskej republiky, prípadne zastupiteľský úrad Slovenskej republiky v zahraničí, že Slovenská republika osvedčenie o spôsobilosti na uzavretie manželstva v cudzine nevydáva, a čestným prehlásením potvrdeným notárom o rodinnom stave snúbenca (slobodný/vdovec/rozvedený). Za vydanie potvrdenia sa uhrádzal poplatok 20 eur (položka 262 Sadzobníka správnych poplatkov, zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch). S účinnosťou od 1. 10. 2015 sa zo zákona vypustila požiadavka predložiť doklad o spôsobilosti na uzavretie manželstva.

Nutné je tiež zdôrazniť, že zásada *locus regit actum* nie je pri uzavieraní manželstva absolútna a neobmedzená. Obmedzuje ju totiž výhrada verejného poriadku upravená ustanovením § 36 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, podľa ktorej právny predpis cudzieho štátu nemožno použiť, ak by sa účinky tohto použitia priečili takým zásadám spoločenského a štátneho zriadenia Slovenskej republiky a jej právneho poriadku, na ktorých treba bez výhrady trvať.

Manželstvo, ktoré v cudzine uzavrel slovenský občan pred iným orgánom ako pred zastupiteľským úradom Slovenskej republiky, je u nás platné, ak je platné v štáte, v ktorom bolo uzavreté a ak neexistovala žiadna okolnosť vylučujúca uzavretie manželstva podľa slovenského práva

(napr. požiadavka monogamie, plnoletosti a pod.). Zápis dokladu o uzatvorení manželstva vydaného orgánom cudzieho štátu do matriky podlieha osobitnej úprave podľa ustanovení § 20 a § 23 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorých sa tento zaznamenáva do tzv. **osobitnej matriky** vedenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, a to na základe žiadosti o zápis matričnej udalosti do osobitnej matriky, ktorá sa podáva na:

- zastupiteľskom úrade Slovenskej republiky v cudzom štáte,
- matričnom úrade, v ktorého územnom obvode má občan trvalý pobyt,
- matričnom úrade, v ktorého územnom obvode mal občan posledný trvalý pobyt alebo
- ktoromkoľvek matričnom úrade, ak občan nemal na území Slovenskej republiky trvalý pobyt.

Druhou možnosťou je tzv. **konzulárny sobáš**, teda uzatvorenie manželstva dvoch štátnych občanov Slovenskej republiky v cudzine pred príslušným zastupiteľským úradom Slovenskej republiky v súlade s čl. 5 písm. f) Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch č. 32/1969 Zb., teda podľa zodpovedajúcich ustanovení ZoR, kedy sa neuplatňujú ustanovenia o vecnej a miestnej príslušnosti orgánu, pred ktorým snúbenci urobia vyhlásenie o uzavretí manželstva. K vyhláseniu dôjde pred vedúcim zastupiteľského úradu, prípadne iným splnomocneným pracovníkom zastupiteľského úradu Slovenskej republiky v cudzine. Overovanie spôsobilosti, ako i podmienky pre následný zápis do osobitnej matriky podliehajú rovnakým pravidlám ako prípad uzatvorenia manželstva pred štátnym orgánom cudzieho štátu, pretože nie je v kompetencii zastupiteľského orgánu vydať sobášny list, ale len **zápis o uzatvorení manželstva**. Zápis do osobitnej matriky sa vykoná najneskôr do troch mesiacov odo dňa doručenia oznámenia o uzatvorení manželstva. V odôvodnených prípadoch sa táto lehota môže predĺžiť najviac však o tri mesiace.

Z judikatúry:

III 8Co/10/2021 (KS KE): Nezapísanie uzavretia manželstva do osobitnej matriky však nemá vplyv na platnosť alebo neplatnosť uzavretia manželstva v cudzine. Zápis uzavretia manželstva v osobitnej matrike má len evidenčný charakter. Vzhľadom k tomu, že sa jedná o manželstvo manžela z Indie a manželky zo Slovenska, ktoré bolo uzavreté v Írsku, platnosť uzavretia manželstva sa musí posudzovať podľa § 20a zák. č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom. Manžel uzavretie manželstva riadne preukázal sobášnym listom vydaným matrikou Írska, čiže preukázal uzavretie manželstva pred orgánom na to splnomocneným verejnou listinou, ktorá spĺňa všetky podmienky, ktoré možno od nej podľa Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín požadovať pre účely použitia na území SR.

§ 4

Uzatvorenie manželstva pred matričným úradom

(1) Vyhlásenie o uzavretí manželstva urobia snúbenci na ktoromkoľvek matričnom úrade pred starostom alebo primátorom, alebo povereným poslancom obecného zastupiteľstva alebo mestského zastupiteľstva za prítomnosti matrikára.

(2) Matričný úrad, v ktorého obvode sa uzatvára manželstvo, môže povoliť uzavretie manželstva na ktoromkoľvek inom vhodnom mieste vo svojom obvode.

(3) Ak je život jedného zo snúbencov priamo ohrozený, manželstvo možno uzavrieť na ktoromkoľvek mieste. Povolenie podľa odseku 2 sa nevyžaduje.

Komentár k § 4

K ods. 1:

Jednou z foriem uzavretia manželstva je civilný sobáš uzatváraný snúbencami pred matričným úradom. Matričným úradom sú obce a v prípade Bratislavy a Košíc mestské časti

poverené viesť matriku. Zoznam obcí, ktoré vedú matričnú agendu, je uvedený v zákone Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov. Podľa pôvodnej právnej úpravy, pokiaľ manželstvo uzatvárali dvaja občania Slovenskej republiky, príslušným na uzatvorenie manželstva bol matričný úrad určený pre obvod, v ktorom mal jeden zo snúbencov trvalý pobyt. Novelou zákona č. 408/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia niektoré zákony, došlo s účinnosťou od 1. 1. 2023 k zmene uvedenej právnej úpravy, ktorá má reflektovať na spoločenské zmeny a trendy týkajúce sa výberu miesta uzavretia manželstva zo strany snúbencov, ktorí často dávajú prednosť uzavrieť manželstvo v rôznych atraktívnych lokalitách (priestory historických pamiatok, altány záhrad, parky a iné priestory určené a prispôbené na tento účel). Pôvodná právna úprava bola historicky prekonaná a stratila opodstatnenie. Ďalším podstatným dôvodom pre uvedenú novelizáciu bolo okrem iného, že v prípade, ak snúbenci vzhľadom na ich trvalý pobyt spadali pod pôsobnosť rozličných matričných úradov, na príslušnom matričnom úrade sa museli dohodnúť, ak by miestna príslušnosť matričného úradu nebola dodržaná, manželstvo by v zmysle § 17 písm. c) ZoR totiž nevzniklo. Uvedené spôsobovalo zbytočnú administratívnu záťaž spočívajúcu vo vybavovaní tzv. delegácií, kedy si snúbenci museli vyžiadať platený súhlas matričného úradu, v obvode ktorého majú trvalý pobyt, aby mohli vyhlásenie o uzavretí manželstva vykonať pred matričným úradom, v obvode ktorého nemal trvalý pobyt ani jeden z nich, teda títo museli podať žiadosť o prenesenie príslušnosti. Aktuálne tak môžu snúbenci podať žiadosť o uzatvorenie manželstva na ktoromkoľvek matričnom úrade na území Slovenskej republiky, prípadne môžu požiadať, aby k uzatvoreniu manželstva došlo na ktoromkoľvek inom vhodnom mieste.

Pre prípad cirkevných obradov je miestna príslušnosť kompetentného orgánu daná vnútornými predpismi danej cirkvi.

Vyhlásenie o uzavretí manželstva možno vykonať len pred zákonom určenou osobou, a teda pred starostom, resp. primátorom (pri ktorých sa nevyžaduje osobitné poverenie) alebo povereným poslancom obecného či mestského zastupiteľstva (o poverení rozhoduje zastupiteľstvo). Ak by sobášiacim bola nepríslušná osoba, manželstvo v zmysle § 17 písm. d) ZoR nevznikne. Úlohou osoby, ktorá sobáša, je z úradnej moci viesť obrad a vziať slávnostné vyhlásenie snúbencov o uzavretí manželstva na vedomie, nie rozhodnúť o uzavretí či neuzavretí manželstva.

Z judikatúry:

III 2 Sžo 82/2007 (NS SR): Matričný úrad – orgán obce, mesta, pred ktorým sa v zmysle ZoR uskutočňuje občiansky obrad uzavretia manželského zväzku, vystupuje ako evidenčný orgán obce, mesta,estskej časti v rámci plnenia pôsobnosti preneseného výkonu štátnej správy, ktorý je príslušný na zápis uzavretia manželstva do knihy manželstiev. V zmysle § 27 ods. 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a v zmysle ZoR ohľadom uzavretia manželstva rozhodujú starostovia obcí (prípadne primátori miest). O odvolaní proti rozhodnutiu starostu (primátora) rozhoduje orgán štátu príslušný podľa osobitných predpisov. V prípade podania žiadosti o uzavretie manželstva osobami rovnakého pohlavia má starosta / primátor mesta vydať rozhodnutie (hoci by išlo o negatívne rozhodnutie) v správnom konaní v zmysle ustanovení § 46 a nasl. zákona č. 71/1967 Zb. Správneho poriadku. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustné odvolanie na príslušný orgán štátnej správy. Rozhodnutie tohto orgánu po nadobudnutí právoplatnosti je možné preskúmať súdom. V takomto prípade nemá byť žiadateľovi zasielané len oznámenie, ktoré sa považuje za vybavenie žiadosti.

K ods. 2:

Novelou zákona č. 408/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia niektoré zákony, došlo s účinnosťou od 1. 1. 2023 k zmene uvedenej právnej úpravy, ktorá má reflektovať na spoločenské zmeny a trendy týkajúce sa výberu miesta uzavretia manželstva zo strany snúbencov, ktorí často dávajú prednosť uzavrieť manželstvo v rôznych

atraktívnych lokalitách (priestory historických pamiatok, altánky záhrad, parky a iné priestory určené a prispôsobené na tento účel). Miestna príslušnosť pre uzatvorenie manželstva viac nie je viazaná na trvalý pobyt snúbencov. Aktuálne tak môžu snúbenci podať žiadosť o uzatvorenie manželstva na ktoromkoľvek matričnom úrade na území Slovenskej republiky, prípadne môžu požiadať, aby k uzatvoreniu manželstva došlo na ktoromkoľvek inom vhodnom mieste v obvode zvoleného matričného úradu. Na civilný sobáš mimo miesta trvalého pobytu tak nie je viac potrebné povolenie. Rovnako tak zanikol i správny poplatok za toto povolenie, za tzv. delegáciu. Zachovaný ostal správny poplatok za samotné uzavretie manželstva mimo miesta trvalého alebo prechodného pobytu snúbencov.

Okrem obradných matričných miestností označovaných tiež ako sobášne siene, ktoré svojím vybavením a zariadením zodpovedajú slávnostnému rázu takého spoločenského a zároveň právneho aktu, akým je uzavretie manželstva, zákon umožňuje, na základe žiadosti snúbencov, konať obrad i na inom vhodnom mieste v rámci územného obvodu zvoleného matričného úradu. V prípade povolenia žiadosti musí matričný úrad zabezpečiť slávnostnú a dôstojnú podobu zvoleného miesta.

K zmene miesta konania obradu však môže dôjsť aj z iných príčin ako na základe žiadosti zo strany snúbencov, a to v prípadoch, kedy si to okolnosti, prípadne vážnosť situácie vyžaduje (napr. jeden zo snúbencov ochorel, je pripútaný na lôžko, prípadne bol vzatý do väzby). Pri splnení všetkých náležitostí tak môže byť miestom uzavretia manželstva i nemocničná izba, sanatórium či väznica. Matričný úrad smie v danom prípade rozhodnúť o zmene miesta len v rámci svojho územného obvodu. Vzhľadom na to, že tzv. delegácia (z dôvodu zmeny matričného úradu viazaného na trvalý pobyt snúbencov) novou právnou úpravou zanikla, ak by snúbenci svoju voľbu zmenili a chceli uzavrieť manželstvo po podaní žiadosti na zvolenom matričnom úrade na inom vhodnom mieste v rámci územného obvodu iného matričného úradu, bolo by potrebné podať žiadosť o uzatvorenie manželstva na matričnom úrade, v ktorého územnom obvode sa dané miesto nachádza.

K ods. 3:

Pôvodná právna úprava účinná do 1. 1. 2023 poznala dve výnimky, kedy sa vecná a miestna príslušnosť pre uzatvorenie manželstva neuplatnila. Prvou bola delegácia, teda možnosť zmeniť miesto realizovania sobáša z matričného úradu určeného podľa trvalého pobytu snúbencov na iný matričný úrad, prípadne iné vhodné miesto na základe žiadosti snúbencov. Delegácia však novou právnou úpravou, ktorá umožňuje uzavrieť sobáš na ktoromkoľvek matričnom úrade bez ohľadu na trvalý pobyt snúbencov, zanikla. Zákonodarca upravil i druhú výnimku z vecnej a miestnej príslušnosti, kedy pre prípad priameho ohrozenia života jedného zo snúbencov možno manželstvo uzavrieť nielen pred ktorýmkoľvek matričným úradom, ale na ktoromkoľvek mieste, pričom povolenie matričného úradu v zmysle ods. 2 daného ustanovenia sa nevyžaduje. I v prípade sobáša *in articulo mortis* však musí byť dodržané ustanovenie § 2 ZoR a súhlasné vyhlásenie o uzavretí manželstva je nutné urobiť len v obci, ktorá je matričným úradom podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov a pred ustanovenou osobou, ktorá sobáša. Prelomené je tak len pravidlo o miestnej príslušnosti matričného úradu podľa miesta trvalého bydliska snúbencov, na ktorej zmenu sa nevyžaduje kladné rozhodnutie o delegácii. Rovnako nie je potrebné povolenie na zmenu miesta obvyklého pre sobášne obrady a vynechaná je i tzv. vhodnosť miesta. Nie je teda v kompetencii matričného úradu posúdiť a rozhodnúť o možnej delegácii či zmene obvyklého miesta na uzavretie manželstva, pretože osobitné podmienky vznikajú priamo zo zákona. Náležitosti sobáša *in articulo mortis* – v prípade ohrozenia života, bližšie vymedzuje § 7 ZoR.

§ 5

Uzatvorenie manželstva pred orgánom cirkvi

(1) Vyhlásenie o uzavretí manželstva urobia snúbenci pred osobou vykonávajúcou činnosť duchovného registrovanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti¹⁾ ako príslušným orgánom.

(2) Manželstvo pred orgánom cirkvi sa uzaviera v kostole alebo na inom vhodnom mieste určenom vnútornými predpismi cirkvi alebo náboženskej spoločnosti na náboženské obrady alebo náboženské úkony.

(3) Ak je život jedného zo snúbencov priamo ohrozený, manželstvo možno uzavrieť na ktoromkoľvek vhodnom mieste.

(4) Orgán cirkvi, pred ktorým bolo manželstvo uzavreté, je povinný do troch pracovných dní doručiť zápisnicu o uzavretí manželstva s uvedením skutočností podľa osobitných predpisov²⁾ matričnému úradu, v ktorého obvode bolo manželstvo uzavreté.³⁾

Komentár k § 5

K ods. 1:

Ak si snúbenci zvolia cirkevnú formu uzavretia manželstva, súhlasné vyhlásenie o uzavretí manželstva môžu urobiť len pred osobou vykonávajúcou činnosť duchovného registrovanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, ktorou je v zmysle zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení zákona č. 394/2000 Z. z. len dobrovoľné združenie osôb rovnakej náboženskej viery utvorené podľa príslušnosti k náboženskej viere na základe vnútorných predpisov príslušnej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti. Zákonná legitímácia uzatvárať cirkevný sobáš pred orgánom registrovanej cirkvi či náboženskej spoločnosti je daná uznaním tohto cirkevného aktu štátom, konkrétne registráciou cirkvi Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Akt uzavretia manželstva uznaný zo strany registrovanej cirkvi sa tak povyšuje i na právny akt uzavretia manželstva zo strany štátu. Keďže neregistrované cirkvi takouto legitímáciou nedisponujú, v prípade uzavretia manželstva pred takýmto združením manželstvo *de jure* nevzniká.

Vnútroštátne pravidlá týkajúce sa postavenia civilných a cirkevných sobášov sa v jednotlivých krajinách líšia, niektoré krajiny považujú cirkevné sobáše za rovnocenné s občianskymi, iné nie. Preto ak bolo manželstvo uzavreté len pred cirkevným orgánom a následne sa manželia presťahovali do inej krajiny, je nutné overiť si, akým spôsobom bude v danej krajine uznaný predmetný manželský stav.

Voľba cirkevnej formy uzavretia manželstva nezavahuje snúbencov povinnosti predložiť miestne príslušnému matričnému úradu predpísané doklady a tlačivá s cieľom kontroly správnosti údajov a splnenia podmienok pre povolenie uzavrieť manželstvo. Po odsúhlasení príslušným matričným úradom je potrebné potvrdené tlačivo doručiť cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, pred ktorou snúbenci chcú uzavrieť manželstvo. Vecná a miestna príslušnosť sa za týchto okolností spravuje vnútornými predpismi tej-ktorej ustanovizne, avšak na rozdiel od civilného sobáša nedodržanie miestnej príslušnosti pri cirkevných sobášoch nespôsobuje následky v právnej rovine. Vnútorne predpisy cirkví a náboženských spoločností ustanovujú i požiadavky na osobu oprávnenú sobášiť. Konkrétne v prípade Katolíckej cirkvi ním môže byť len vysvätený služobník, ktorý v zmysle Kódexu kánonického práva prijal sviatostnú vysviacku a vlastní fakultu asistovať pri manželstvách v mene cirkvi. Z predmetnej požiadavky je zjavné, že pri jej nesplnení a sobášení inou ako spôsobilou osobou manželstvo v zmysle § 17 písm. d) ZoR nevznikne.

K ods. 2:

Cirkevný sobáš sa uzatvára v kostole alebo na inom vhodnom mieste určenom vnútornými predpismi registrovanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti. Určenie miesta uzavretia manželstva, ktoré má prispieť k splneniu podmienky slávnostnosti obrady, je zákonom o rodine podmienené tzv. **vhodnosťou miesta**. Predmetné rozšírenie možnosti uskutočnenia sobáša i o tzv. vhodné miesto bolo dané predovšetkým požiadavkou registrovaných cirkví, ktoré nedisponujú kamennými obradnými budovami. Z formulácie tohto ustanovenia preto nevyplýva prioritné postavenie konkrétneho miesta pre uzavretie manželstva. Zosúladením

a poukazom na vnútorné predpisy registrovaných cirkví a náboženských spoločností je naopak možné, aby v prípade, ak má zvolená cirkev miestom určeným na uzatváranie manželstva stanovené i iné miesto ako kostol, prípadne umožňuje voľbu medzi viacerými vhodnými miestami, je možné, aby si snúbenci predmetné miesto zvolili. Prípadné nedodržanie podmienky vhodnosti miesta uzavretia manželstva cirkevným sobášom nemá právne následky na jeho platnosť.

K ods. 3:

Rovnako ako v prípade civilného sobáša, ak je život jedného zo snúbencov priamo ohrozený, manželstvo možno uzavrieť na ktoromkoľvek vhodnom mieste. Toto ustanovenie je v priamej nadväznosti na ustanovenie § 7 ZoR, ktorý určuje náležitosti sobáša v prípade ohrozenia života (*in articulo mortis*). Na rozdiel od civilného sobáša sa však pri cirkevnej forme uzatvorenia manželstva pri splnení rovnakých podmienok trvá naďalej na podmienke vhodnosti miesta.

K ods. 4:

Snúbenci pred uzavretím manželstva vyplňajú predpísané tlačivo, ktoré po potvrdení matričným úradom doručia príslušnému orgánu cirkvi. Orgán cirkvi, pred ktorým bolo manželstvo uzavreté, je s cieľom splnenia jednotnej evidencie manželstiev v matrike povinný do troch pracovných dní po uzavretí manželstva doručiť zápisnicu o uzavretí manželstva matričnému úradu, v ktorého obvode bolo manželstvo uzavreté.

V zmysle ustanovenia § 27 ods. 6 zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách musí zápisnica o uzavretí manželstva obsahovať:

- mená, priezviská a rodné čísla snúbencov a ich podpisy,
- mená, priezviská a rodné čísla svedkov a ich podpisy,
- dátum a miesto uzavretia manželstva,
- meno, priezvisko a podpis sobášiacoho a matrikára, ak ide o uzavretie manželstva pred matričným úradom (netreba predkladať, ak matričný úrad je pripojený na informačný systém elektronická matrika a informačný systém elektronická matrika obsahuje taký doklad ako elektronický úradný dokument),
- meno, priezvisko a podpis sobášiacoho a zapisovateľa, ak ide o uzavretie manželstva pred orgánom cirkvi,
- dohodu snúbencov o priezvisku,
- meno, priezvisko a podpis tlmočníka, ak sa jeho prítomnosť pri uzavretí manželstva vyžaduje a ak bol ustanovený, aj odtlačok jeho úradnej pečiatky,
- odtlačok úradnej pečiatky orgánu, pred ktorým sa uzavrelo manželstvo.

Za nesplnenie tejto povinnosti vyplývajúcej z ustanovenia § 24 zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách nie sú stanovené sankcie, no je zrejmé, že bez zápisnice matrika neuskutoční zápis do knihy manželstiev a snúbencom nebude vydaný sobášny list. Na platnosť či existenciu manželstva však táto absencia vplyv nemá.

§ 6

(1) Snúbenci sú povinní pred uzavretím manželstva predložiť zákonom ustanovené doklady.⁴⁾

(2) Snúbenci pri uzavieraní manželstva súhlasne vyhlásia, že im nie sú známe okolnosti vylučujúce uzavretie manželstva a že poznajú svoj zdravotný stav.

(3) Snúbenci pri uzavieraní manželstva pred matričným úradom alebo pred orgánom cirkvi aj súhlasne vyhlásia, či

a) priezvisko jedného z nich bude ich spoločným priezviskom,

- b) si ponechajú svoje doterajšie priezviská, alebo
- c) priezvisko jedného z nich bude ich spoločným priezviskom a jeden z nich si zároveň ponechá svoje doterajšie priezvisko; snúbenec, ktorý už má dve priezviská, uvedie, ktoré z doterajších priezvisk si ponechá po uzavretí manželstva.

(4) Ak si snúbenci ponechajú svoje doterajšie priezviská podľa odseku 3 písm. b), súhlasne vyhlásia, ktoré z ich priezvisk bude priezviskom spoločných detí. Ak snúbenci urobia vyhlásenie podľa odseku 3 písm. c), priezviskom ich detí bude spoločné priezvisko rodičov.

(5) Kto chce uzavrieť druhé a ďalšie manželstvo, je povinný preukázať, že jeho skoršie manželstvo zaniklo alebo že súd rozhodol o tom, že manželstvo je neplatné.

(6) Snúbenec môže požiadať matričný úrad alebo príslušný orgán podľa § 3 o upustenie predloženia zákonom ustanovených dokladov podľa odseku 1, ak je ich zadováženie spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou. Žiadosť musí byť písomná, osobne podaná snúbencom, podpísaná snúbencom a podrobne odôvodnená. Matričný úrad predkladá žiadosť s podrobným stanoviskom do piatich dní od jej doručenia na rozhodnutie okresnému úradu, ktorý do piatich dní po jej doručení o nej rozhodne; matričný úrad je týmto rozhodnutím viazaný. Príslušný orgán podľa § 3 predkladá žiadosť s podrobným stanoviskom na rozhodnutie Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, ktoré do piatich dní od doručenia žiadosti o nej rozhodne; príslušný orgán podľa § 3 je týmto rozhodnutím viazaný.

Komentár k § 6

K ods. 1:

Štátny občan Slovenskej republiky, ktorý sa rozhodne vstúpiť do manželstva, je v zmysle ZoR a zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách povinný najmenej sedem dní pred uzavretím manželstva v prvom rade vyplniť **predpísané tlačivo – žiadosť o uzavretie manželstva** – a odovzdať ho príslušnému matričnému úradu podľa miesta uzavretia manželstva. Predpísané tlačivo – formulár – predkladajú obaja snúbenci (výnimočne len jeden z nich – § 27 ods. 5 zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov). Tlačivo je možné si vyžiadať na matričných úradoch a je obligatórnou náležitosťou ako civilnej, tak cirkevnej formy uzavretia manželstva. V prípade, ak si snúbenci zvolia cirkevnú formu uzavretia manželstva, matričný úrad doklady skontroluje, preverí správnosť údajov a podpísané tlačivo snúbenci doručia príslušnému orgánu cirkvi. Súčasťou tlačiva sú i vyhlásenia o tom, že snúbencom nie sú známe okolnosti vylučujúce uzavretie manželstva, že navzájom poznajú svoj zdravotný stav, ako i vyhlásenie o priezvisku, aké budú po uzavretí manželstva používať a aké priezvisko bude priezviskom ich spoločných detí. Rovnako sem spadá i vyjadrenie o skutočnosti, či už spolu snúbenci majú deti a či k nim bolo uznané otcovstvo, ako i vyjadrenie, či sa dohoda o priezvisku spoločných detí vzťahuje i na deti nevesty, ktorých otec nie je známy (táto náležitosť má predísť rušeniu slávnostného aktu prípadnou diskusiou počas obradu). K žiadosti sú snúbenci ďalej povinní predložiť zákonom určené doklady, a to:

- doklad o štátnom občianstve (možno nahradiť predložením platného občianskeho preukazu alebo preukázaním svojej elektronickej identity občianskym preukazom s elektronickým čipom),
- doklad o rodnom čísle (možno nahradiť predložením platného občianskeho preukazu alebo preukázaním svojej elektronickej identity občianskym preukazom s elektronickým čipom),
- v prípade osoby, ktorá manželstvo uzatvára ako nepľnoletá osoba staršia ako 16 rokov alebo osoba, ktorej spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, predloží i právoplatné rozhodnutie súdu o povolení uzavrieť manželstvo,

- doklad, ktorým možno preukázať totožnosť (možno nahradiť predložením platného občianskeho preukazu alebo preukázaním svojej elektronickej identity občianskym preukazom s elektronickým čipom).

V prípade, ak chce snúbenec uzavrieť manželstvo prostredníctvom zástupcu, postupuje pri predkladaní dokladov v zmysle ustanovenia § 8 ZoR.

Doklady potrebné na uzavretie manželstva predkladajú snúbenci na príslušnom matričnom úrade podľa miesta uzavretia manželstva bez ohľadu na to, či bude manželstvo uzavierané pred orgánom štátu alebo cirkvi, alebo náboženskej spoločnosti. Ak by obstaranie niektorých dokladov bolo spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou, matričný úrad môže pripustiť ich nahradenie čestným vyhlásením snúbenca.

Cudzinec, ktorý chce uzavrieť manželstvo na území Slovenskej republiky, je pred uzavretím manželstva povinný predložiť matričnému úradu **najmenej 14 dní** pred uzavretím manželstva tieto doklady:

- rodný list,
- doklad o štátnom občianstve,
- doklad o pobyte,
- doklad o osobnom stave,*
- úmrtný list zomretého manžela alebo inú verejnú listinu potvrdzujúcu, že manželstvo zaniklo, ak ide o ovdoveného cudzinca,
- právoplatný rozsudok o rozvode manželstva alebo inú verejnú listinu potvrdzujúcu, že manželstvo je právoplatne rozvedené, ak ide o rozvedeného cudzinca; ak bol rozvod vyslovený cudzím súdom, musí byť predložený s úradne overeným prekladom do slovenského jazyka (okrem rozsudkov súdov Českej republiky) a uznaný v zmysle ustanovení zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov, nariadenia Rady (EÚ) č. 1259/2010 z 20. decembra 2010, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku (Rím III) a čl. 21 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000,
- v prípade osoby nepnoletej staršej ako 16 rokov alebo osoby, ktorej spôsobilosť na právne úkony je obmedzená – rozhodnutie súdu o povolení uzavrieť manželstvo obstarané doložkou o právnej moci,
- doklad na preukázanie totožnosti (napr. cestovný pas),
- v prípade, ak chce snúbenec – cudzinec – uzavrieť manželstvo prostredníctvom zástupcu – potvrdenie, že manželstvo uzatvorené zástupcom bude uznané za platné v jeho domovskom štáte.

Doklad označený (*) nesmie byť starší ako šesť mesiacov.

V prípade snúbencov z rôznych členských štátov Európskej únie (EÚ), Nariadenie Rady (EÚ) č. 1259/2010 z 20. decembra 2010, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku (Rím III), týmto umožňuje dohodnúť sa v predstihu (teda ešte pred uzatvorením manželstva) na tom, ktorý právny poriadok sa pri ich prípadnom rozvode alebo rozluke bude uplatňovať, za predpokladu, že právny poriadok, na ktorom sa dohodnú, je právnym poriadkom členského štátu EÚ, s ktorým má daný pár užšiu väzbu. Ak sa páry nevedia dohodnúť a rozhodné právo nezvolia, rozhodným právom v takom prípade je (čl. 8 Rím III):

- právny poriadok štátu obvyklého pobytu manželov v čase začatia konania alebo ak neexistuje,

- právny poriadok štátu posledného obvyklého pobytu manželov za predpokladu, že sa tento pobyt neskončil viac ako rok pred začatím konania, pokiaľ jeden z manželov stále býva v tomto štáte v čase začatia konania alebo ak neexistuje,
- právny poriadok štátu, ktorého sú obidvaja manželia štátnymi príslušníkmi v čase začatia konania alebo
- právny poriadok štátu konajúceho súdu.

Ak druhý snúbenec nie je štátnym občanom členského štátu EÚ, vychádza sa z ustanovenia § 22 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého sa zrušenie manželstva rozvodom spravuje právnym poriadkom štátu, občanmi ktorého sú manželia v čase začatia konania. Ak sú manželia príslušníkmi rôznych štátov, spravuje sa zrušenie manželstva rozvodom slovenským právnym poriadkom. Ak by bolo potrebné použiť cudzí právny poriadok, ktorý by zrušenie manželstva rozvodom nedovoľoval alebo len za okolností mimoriadne obťažných, avšak manželia alebo aspoň jeden z nich žije na území Slovenskej republiky dlhší čas, použije sa slovenské právo. Rovnaký postup sa použije i pri vyhlásení manželstva za neplatné alebo pri zistení, či tu manželstvo je alebo nie je.

Pri uzatváraní manželstva v cudzine je nutné si uvedomiť viaceré skutočnosti, predovšetkým rozdielnosť požiadaviek na snúbencov, ktorí chcú vstúpiť do zväzku manželského, firiem uzavretia manželstva, požadovaných dokladov, ktoré je nutné predložiť a pod. Kým Slovenská republika podporuje dve formy uzavretia manželstva, civilnú a cirkevnú, ktoré sú si rovnocenné, v iných štátoch cirkevný sobáš nemusí mať žiadnu právnu silu, a teda manželstvo touto formou nevznikne (rakúske právo cirkevný sobáš umožňuje, ale sám osebe nestačí na platné uzavretie manželstva). Napr. v Španielsku sa popri civilnom sobáši pripúšťa i cirkevný sobáš, avšak len katolícky. V krajinách islamského práva možno naopak uzatvoriť niekoľko typov sobášov, popri civilnom i oficiálny islamský sobáš (uznaný štátom) alebo neoficiálny islamský sobáš (legalizovaný v očiach náboženstva, ktorý má skôr morálny ako právny charakter).

Keďže platí, že forma uzavretia manželstva sa spravuje právom miesta, kde sa manželstvo uzatvára, ak nie je platným manželstvo v cudzom štáte, neplatí ani na Slovensku. Na druhej strane, to, že je manželstvo platné v cudzine, neprezumuje jeho platnosť v Slovenskej republike. Ak je pri uzatváraní takéhoto manželstva prítomná niektorá z okolností vylučujúcich jeho uzavretie podľa slovenského práva, manželstvo bude na území Slovenskej republiky neplatné. V niektorých krajinách cudziny sú povinné i tzv. ohlášky, kedy sú snúbenci povinní svoj úmysel uzavrieť manželstvo ohlásiť v stanovenej lehote pred uzavretím manželstva príslušnému orgánu. Od takéhoto ohlásenia plynie lehota na uzavretie manželstva. Ak ku slávnostnému aktu nedôjde, platnosť ohlásenia zaniká a je nutné ho zopakovať.

Rovnako je nevyhnutné preveriť si náležitosti nevyhnutných dokladov v zahraničí, teda či je nutné tieto overiť – osvedčiť na viacerých stupňoch príslušných orgánov (superlegalizácia, legalizácia) alebo na osvedčenie ich hodnovernosti postačí apostille od kompetentného orgánu (informácie v danej oblasti poskytuje Konzulárny odbor Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky).

Pri nesplnení predloženia obligatórnych dokladov ako slovenským štátnym občanom, tak cudzincom je príslušný matričný úrad povinný tohto vyzvať na ich doplnenie pod hrozbou nepovolenia uzavretia manželstva. Doposiaľ platilo, že ak i napriek poučeniu o následkoch nedoplnenia požadovaných dokladov snúbenec tieto nedoplnil, starosta (primátor), resp. poverený poslanec zastupiteľstva vydal v rámci správneho konania negatívne rozhodnutie [podľa ustanovenia § 46 a nasl. zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok)], voči ktorému bolo prípustné odvolanie snúbencov na príslušný orgán štátnej správy, ktorého rozhodnutie bolo po nadobudnutí právoplatnosti možné následne preskúmať súdom (2 Sžo/82/2007). Keďže však ide o konanie podľa zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách, kde podľa § 31a platí, že na tieto konania sa viac nevzťahujú ustanovenia všeobecného predpisu

o správnom konaní (zákon č. 71/1967 Zb. správny poriadok), nazdávame sa, že i na tomto mieste je nutné uplatňovať postup podľa novelou č. 175/2015 Z. z. zavedeného § 110a ZoR, a to i napriek tomu, že tento na § 6 ods. 1 ZoR priamo neodkazuje (bližšie pozri § 110a ZoR).

Ak bola žiadosť o uzavretie manželstva ako i všetky požadované doklady príslušnému matričnému úradu predložené, snúbencom vzniká právny nárok na uzavretie manželstva. Následne tak môže dôjsť k dohode o termíne uzavretia manželstva (rozhodnutie v správnom konaní sa v tomto prípade nevydáva). ZoR neupravuje tzv. **deliberačnú lehotu**, teda lehotu, ktorá musí uplynúť od podania žiadosti o uzavretie manželstva do samotného sobášneho aktu, avšak zákon č. 154/1994 Z. z. o matrikách v ust. § 27 ods. 1 konkretizuje, že doklady potrebné k žiadosti je nutné predložiť najmenej sedem dní pred uzatvorením manželstva.

Ak je život jedného zo snúbencom priamo ohrozený, predloženie zákonom stanovených dokladov sa nevyžaduje. I v takom prípade však títo musia vyhlásiť, že im nie sú známe okolnosti vylučujúce uzavretie manželstva (pozri ustanovenie § 7 ZoR).

K ods. 2:

Manželské prekážky alebo tiež okolnosti vylučujúce uzavretie manželstva upravuje ustanovenie § 9 a nasl. ZoR. V prípade existencie takejto prekážky by sa predmetné manželstvo stalo neplatným, a to i v prípade dobromyseľného vyhlásenia zo strany snúbencom. Preto samotné vyhlásenie snúbencom o tom, že im nie sú známe okolnosti, ktoré by vylučovali uzavretie manželstva, má len proklamatívny charakter.

Vyhlásenie snúbencom o tom, že navzájom poznajú svoj zdravotný stav, vychádza najmä z dôležitého etického a morálneho uhla pohľadu, kedy neskoršie zdravotné riziká môžu vážne ovplyvniť ďalšie fungovanie vzťahu a spôsobiť i jeho prípadný rozvrat (pozri ustanovenie § 1 ods. 3 ZoR). Neoboznámenie s prípadným zdravotným hendikepom však nemá vplyv na vadnosť uzavretia manželstva a ani v prípade, ak by takéto vyhlásenie bolo nepravdivé úmyselne, nemožno ho sankcionovať. Rovnako nie je možný postup v zmysle ustanovení OZ o omyle v právnom úkone, pretože v tomto prípade sa subsidiarita OZ neuplatní, keďže ZoR má vlastnú komplexnú úpravu o náležitostiach právneho úkonu, akým je vyhlásenie o uzavretí manželstva (ustanovenie § 14 ZoR).

K ods. 3:

Vyhlásenie o svojom spoločnom priezvisku na čas po uzavretí manželstva snúbencom vykonajú už pri vyhotovení žiadosti o uzavretie manželstva. V prípade nedostatku v podobe opomenutia tejto voľby pri predkladaní žiadosti by tento nedostatok nemal vplyv na samotnú platnosť alebo vznik manželstva. Údaj o priezvisku by sa následne po uzavretí manželstva doplnil do zápisnice a až na základe tejto skutočnosti by bol matričným úradom vydaný sobášny list. Dohoda snúbencom o ich spoločnom priezvisku sa zapisuje v mužskom aj ženskom tvare, prípadne bez koncovky slovenského prechýľovania (-ová), čo v praxi znamená, že žena môže na základe takejto dohody používať priezvisko v mužskom rode. Ženské priezvisko osoby inej ako slovenskej národnosti sa zapisuje bez koncovky slovenského prechýľovania, ak o to požiadala žena pri zápise uzavretia manželstva do knihy manželstiev, v tomto prípade sa teda nevyžaduje dohoda snúbencom.

Prvou, tradičnou a zároveň najčastejšou voľbou pri určovaní priezviska je, že si snúbencom ako spoločné priezvisko zvolia priezvisko muža. Tento variant je však daný voľbou samotných snúbencom a bez ich dohody na tejto možnosti ju zákon nijako nepreferuje. Druhou možnosťou je, že si snúbencom ako spoločné priezvisko zvolia priezvisko ženy. Táto alternatíva sa síce v praxi vyskytuje, no nie je takou bežnou ako predchádzajúci model. Vzrastajúci trend má v súčasnosti ďalšia možnosť výberu priezviska, a to že žena prevezme mužove priezvisko a zároveň si ponechá svoje predchádzajúce priezvisko. Zákon do účinnosti novely k 1. 1. 2023 striktno stanovoval, že ako prvé v poradí bolo spoločné priezvisko rodiny, pričom priezvisko používané za slobodna bolo druhé v poradí. Zákonodarca však uvedenú právnu úpravu

zmenil odôvodňujúc tým, že pokiaľ má ísť o dohodu snúbencov, nemožno tento ich súhlas podrobiť kogentnej zákonnej úprave a je potrebné ponechať na vôli snúbencov i poradie oboch priezvisk. Aktuálne je tak v prípade, ak si jeden zo snúbencov ponechá svoje pôvodné priezvisko a zároveň prijme priezvisko partnera, ponechané na dohode snúbencov, v akom poradí bude tieto priezviská používať.

V písanej forme sa tieto uvádzajú s pomlčkou. Pri tejto alternatíve sa mužove priezvisko nemení. V zásade je možný i opačný model, kedy si snúbenci ako spoločné priezvisko zvolia priezvisko ženy a muž si zároveň ponechá svoje predchádzajúce priezvisko. Priezvisko ženy sa v tomto prípade nemení. Táto alternatíva je na našom území menej častou. Poslednou možnosťou je, že si obaja snúbenci ponechajú svoje pôvodné priezviská i po uzavretí manželstva. V takom prípade rodina nemá spoločné priezvisko. Zákon neumožňuje voľbu iného priezviska ako niektorého z tých, ktoré v čase uzavretia manželstva používa niektorý zo snúbencov. Rovnako je vylúčené spojenie doterajších priezvisk snúbencov do jedného.

V prípade, ak snúbenci používali dve priezviská už pred uzavretím manželstva (napr. vdova používajúca spoločné priezvisko z predchádzajúceho manželstva i svoje pôvodné priezvisko), sú povinní pred uzavretím manželstva uviesť, ktoré z týchto priezvisk budú používať po uzavretí manželstva. Slovenská právna úprava totiž neumožňuje väčší počet priezvisk ako dve. Uzavretím manželstva dochádza k faktickému vzdaniu sa jedného z priezvisk, a to bez potreby ďalšieho správneho rozhodnutia o zmene priezviska.

K ods. 4:

Ustanovenie nadväzuje na predchádzajúce vyhlásenie snúbencov o ich spoločnom priezvisku (ods. 3). Ak si snúbenci zvolili spoločné priezvisko – muža alebo ženy, toto priezvisko bude i priezviskom ich spoločných detí. Ak si snúbenci ponechali svoje predchádzajúce priezviská, vyžaduje sa dohoda, ktoré z týchto priezvisk bude priezviskom ich spoločných detí, i vyjadrenie, či sa dohoda o priezvisku spoločných detí vzťahuje i na deti nevesty, ktorých otec nie je známy. Priezvisko detí sa uvádza v mužskom i ženskom tvare a zároveň platí, že všetky spoločné deti musia mať rovnaké priezvisko.

K ods. 5:

V zmysle uvedeného ustanovenia, v prípade, ak bol niektorý zo snúbencov v predchádzajúcom manželskom zväzku, je povinný k žiadosti o uzavretie manželstva doložiť i doklad potvrdzujúci zánik predchádzajúceho manželstva, a to vo forme úmrtného listu zomretého manžela, sobášneho listu zaniknutého manželstva alebo právoplatný rozsudok o rozvoде či vyhlásení manželstva za neplatné. Predmetné ustanovenie možno považovať vzhľadom na ust. § 27 ods. 1 zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách za nadbytočné a aktuálne nesúladne so spomínaným ustanovením zákona o matrikách. Novelou č. 310/2021 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) v znení zákona č. 221/2019 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, totiž došlo k vypusteniu potreby predložiť k žiadosti o uzatvorenie manželstva i niektoré doklady, okrem iného i rozsudok o rozvoде manželstva či o jeho vyhlásení za neplatné. Novelou bola totiž zavedená povinnosť pre jednotlivé orgány verejnej moci získavať a používať pre potreby svojej úradnej činnosti údaje evidované v informačných systémoch verejnej správy. Predmetná povinnosť sa tak vzťahuje už len na cudzích štátnych príslušníkov, ktorí chcú uzavrieť manželstvo na území Slovenskej republiky (bližšie pozri výklad o povinne predkladaných dokladoch cudzincami – ustanovenie § 6 ods. 1 ZoR).

K ods. 6:

Predloženie správne vyplnenej žiadosti o uzavretie manželstva spolu so zákonom stanovenými dokladmi príslušnému matričnému úradu je obligatórnou náležitosťou, bez ktorej splnenia snúbencom nevzniká právny nárok na uzavretie manželstva. Doposiaľ zákon zároveň

ukladal výnimku, vďaka ktorej smel miestne príslušný matričný úrad od povinnej náležitosti predloženia stanovených dokladov upustiť a povoliť ich nahradenie čestným vyhlásením. Dôvodom tohto rozhodnutia bola existencia skutočnosti, v dôsledku ktorej malo byť zadováženie týchto podkladov spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou (napr. vojnový stav, zničená kniha narodení v dôsledku požiaru). Rozhodnutie o udelení tejto výnimky vydával starosta príslušného matričného úradu. Ak zvažil, že v konkrétnom prípade nie je prítomná ťažko prekonateľná prekážka, v dôsledku ktorej snúbenci nemôžu zadovážiť povinné doklady, upustenie od predloženia dokladov nepovolil a vydal o tom negatívne rozhodnutie v zmysle ustanovenia § 46 správneho poriadku, voči ktorému smeli snúbenci podať odvolanie na príslušný orgán štátnej správy, ktorého rozhodnutie bolo možné následne po nadobudnutí právoplatnosti preskúmať súdom. Predmetný postup bol však s účinnosťou k 1. 10. 2015 zákonom č. 124/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, sprísnený, pretože sa v praxi uvedené ustanovenie často zneužívalo a niektoré matričné úrady pristupovali k posudzovaniu predložených dokladov a listín benevolentne a umožňovali predložiť, resp. nahradiť dôležité doklady o osobnom stave čestným prehlásením snúbencov i v prípade, ak nebola prítomná ťažko prekonateľná prekážka. Po novom tak musí byť žiadosť snúbenca o upustenie predloženia stanovených dokladov písomná, osobne podaná snúbencom, podpísaná snúbencom a podrobne odôvodnená. Príslušný matričný úrad už o žiadosti nerozhodne tak, ako to bolo doposiaľ, ale predmetnú žiadosť do piatich dní od jej doručenia, resp. predloženia snúbencom s podrobným stanoviskom predloží na rozhodnutie príslušnému okresnému úradu. Ten následne do piatich dní po jej doručení o tejto žiadosti rozhodne a matričný úrad je týmto rozhodnutím viazaný. V prípade konzulárnych sobášov platí obdobný postup, s tým, že príslušný orgán podľa § 3 ZoR predloží žiadosť snúbencov s podrobným stanoviskom na rozhodnutie Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, ktoré do piatich dní od doručenia žiadosti o nej rozhodne. Rovnako ako v prípade matrik, i príslušný orgán podľa § 3 ZoR je rozhodnutím Ministerstva vnútra Slovenskej republiky viazaný. Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, na novelizovaný postup sa v zmysle § 110a ZoR ustanovenia správneho poriadku nevzťahujú (uvedené vyplýva z § 31a zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách).

Výnimkou z uvedeného je uzavretie manželstva v ohrození života, kedy nie je nutné doložiť stanovené doklady (pozri ustanovenie § 7 ZoR).

§ 7

Ak je život jedného zo snúbencov priamo ohrozený, predloženie zákonom ustanovených dokladov sa nevyžaduje. Snúbenci musia súhlasne vyhlásiť, že im nie sú známe okolnosti vylučujúce uzavretie manželstva.

Komentár k § 7

Na uzavretie manželstva *in articulo mortis* sa vzťahujú **osobité náležitosti**, ktorých využitie prichádza do úvahy len v prípade, ak je život jedného zo snúbencov v priamom ohrození (napr. dopravná nehoda, letecké nešťastie, prírodné katastrofy a pod.). V zmysle zákona nie je nevyhnutná následná smrť snúbenca, podstata spočíva v stave skutočného priameho ohrozenia života v čase uzatvárania manželstva. Naplnenie podmienok pre možnosť uskutočnenia obradu podľa osobitných náležitostí závisí od konkrétneho prípadu a podlieha skúmaniu zo strany kompetentnej osoby, či už osoby, ktorá sobáši alebo lekára.

Osobitné náležitosti predstavujú zjednodušenie postupu obvyklého pre uzatváranie manželstva. Primárne je v danom prípade upustené od povinnosti v zmysle ustanovenia § 6 ods. 1 ZoR s odkazom na ustanovenie § 27 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov, kedy sú snúbenci povinní predložiť požadované doklady. Tie sú nahradené vyhlásením snúbencov o tom, že im nie sú známe nijaké

okolnosti, ktoré by vylučovali možnosť uzavrieť manželstvo. Okrem následného vyhlásenia o uzavretí manželstva podľa ustanovenia § 2 ZoR nie sú ďalšie vyhlásenia nevyhnutné. Zároveň sa nevyžaduje naplnenie podmienky miestnej príslušnosti matričného úradu. Sobáš sa tak môže uskutočniť na ktoromkoľvek mieste (pri civilnom obrade sa nevyžaduje „vhodnosť“ miesta, pri cirkevnom áno, avšak prípadné nedodržanie tejto náležitosti nemá vplyv na platnosť manželstva). Okrem slávnostného charakteru však i pre prípad *in articulo mortis* musí zostať zachovaná ústnosť, verejnosť obradu a adresnosť vyhlásenia kompetentnému orgánu, ako i prítomnosť dvoch svedkov, ktorí v prípade potreby dosvedčia nielen samotný akt uzatvorenia manželstva, ale i nevyhnutnosť postupu podľa osobitných pravidiel.

§ 8

(1) Matričný úrad na základe písomnej žiadosti oboch snúbencov povolí, aby vyhlásenie snúbenca, že vstupuje do manželstva, urobil jeho zástupca. V žiadosti podľa prvej vety musia byť uvedené dôležité dôvody k povoleniu uzavretia manželstva zástupcom jedného zo snúbencov. Plnomocenstvo musí mať písomnú formu a podpis splnomocniteľa na ňom musí byť úradne osvedčený, inak manželstvo nevznikne.

(2) Písomné plnomocenstvo obsahuje

- a) meno, priezvisko, rodné priezvisko, dátum narodenia, trvalý pobyt snúbenca a zástupcu,
- b) vyhlásenie o priezvisku snúbencov a ich spoločných detí v mužskom aj ženskom tvare,
- c) vyhlásenie, že splnomociteľovi nie sú známe okolnosti vylučujúce uzavretie manželstva a že snúbenci navzájom poznajú svoj zdravotný stav.

(3) Odvolanie plnomocenstva je účinné len vtedy, keď sa o ňom druhý snúbenec dozvie pred tým, ako vyhlásil, že vstupuje do manželstva.

(4) Zástupcom jedného zo snúbencov môže byť len plnoletá fyzická osoba, ktorá je spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu. Zástupca má byť rovnakého pohlavia ako splnomociteľ.

Komentár k § 8

K ods. 1:

Zásada, že vyhlásenie o vstupe do manželstva robia snúbenci spravidla osobne, môže byť v určitých konkrétnych prípadoch prelomená. Zákon totiž pamätá i na situácie, ak by sa niektorý zo snúbencov nemohol obradu zúčastniť. Písomné vyhlásenie takéhoto snúbenca však zákon striktnie odmieta, pretože je tu prítomná i ďalšia nevyhnutná náležitosť na uzavretie manželstva, a to ústnosť prejavu vôle. Osobná účasť snúbenca tak môže byť splnená len prostredníctvom splnomocneného **zástupcu**. Písomnú **žiadosť o uzavretie manželstva v zastúpení** predkladajú snúbenci zvolenému matričnému úradu. Predmetná žiadosť musí byť odôvodnená. Pôvodná právna úprava upustila od požiadavky dôležitých dôvodov, na základe ktorých mohol matričný úrad povoliť uzavretie manželstva v zastúpení jednému zo snúbencov a vyžadovala len odôvodnenie predmetnej žiadosti. Následná prax matričných úradov však preukázala, že zo strany snúbencov nevyžadovanie „dôležitosti dôvodov“ k povoleniu uzavretia manželstva zástupcom viedlo k zneužívaniu takejto úpravy a k vzniku problému tzv. fingo-vaných sobášov, najmä sobášov účelových (napr. občan SR chcel uzavrieť manželstvo so štátnym príslušníkom tretej krajiny a ako dôvod uvádza obťažné a zdĺhavé vybavovanie vstupného víza na územie SR). Nová právna úprava s účinnosťou od 1. 1. 2023 dôležitosť dôvodov pre umožnenie takéhoto zastúpenia opätovne zavádza, a to najmä s prihliadnutím na jedinečnosť aktu uzavretia manželstva, ku ktorému je nutné pristupovať zodpovedne, s prihliadnutím na skutočnosť, že ide o zväzok založený právnym spôsobom a chránený Ústavou SR. Za dôležité dôvody k povoleniu uzavrieť manželstvo zástupcom možno i podľa dôvodovej správy k novelizovanej právnej úprave považovať napr. situáciu, kedy je život jedného zo snúbencov

priamo ohrozený alebo ak je snúbenica tehotná a snúbenec sa dlhodobo zdržiava v zahraničí a z dôvodu právnej stability a istoty pre nenarodené dieťa sa snúbenci dohodnú na uzavretí manželstva zástupcom.

Staršia právna úprava umožňovala výklad, v zmysle ktorého mal starosta, resp. primátor v zásade oprávnenie žiadosti vyhovieť v rámci správneho konania podľa § 46 a nasl. správneho poriadku alebo žiadosť zamietnuť. Pokiaľ starosta alebo primátor zastúpenie povolili, vydali o tom kladné rozhodnutie. Až následne potom, ako nadobudlo toto rozhodnutie právoplatnosť, smel snúbenec, ktorý sa chcel nechať zastúpiť pri vyhlásení o uzavretí manželstva, vyhotoviť plnomocenstvo. Ak na druhej strane osoba, ktorá sobáši, žiadosti nevyhovela a vydala negatívne rozhodnutie, voči tomuto rozhodnutiu bolo možné podať odvolanie na príslušný orgán štátnej správy, ktorého rozhodnutie po nadobudnutí právoplatnosti bolo preskúmateľné súdom. Zodpovedala tomu i dostupná judikatúra, podľa ktorej matričný úrad vystupuje ako evidenčný orgán (obce/mesta/mestskej časti) na základe pôsobnosti preneseného výkonu štátnej správy a starosta, resp. primátor tak vykonávajú delegovanú štátnu správu formou individuálnej rozhodovacej činnosti. Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov následne uvádza (§ 27 a nasl.), že o odvolaní proti takémuto rozhodnutiu rozhoduje orgán štátu príslušný podľa osobitných predpisov (2 Sžo/82/2007 NS SR). Platné znenie ZoR však matričnému úradu priamo ukladá povinnosť povoliť uzavretie manželstva zástupcom, o čom má tento vydať rozhodnutie. Touto úpravou sa okrem iného dosiahol súlad s § 31a zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách, podľa ktorého sa na konanie podľa zákona o matrikách nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.

Pokiaľ žiadosť obsahuje odôvodnenie a uvádza dôležité dôvody, a teda spĺňa náležitosti v zmysle zákona, orgán príslušný na vydanie rozhodnutia uzavretie manželstva v zastúpení povolí, keďže mu táto povinnosť vyplýva zo zákona. Otázne je, či v prípade, ak žiadosť snúbencov nebude dostatočne odôvodnená a nebude uvádzať dôležité dôvody nutnosti zastúpenia, má príslušný orgán inú možnosť, ako upozorniť snúbencov na doplnenie ich žiadosti, teda vydať negatívne rozhodnutie vzhľadom na dikciu zákona „matričný úrad – povolí“. Pretože sa na predmetné ustanovenie vzťahuje § 110a ZoR prezumujúci možnosť preskúmania postupu príslušného orgánu podľa § 177 a nasl. SSP, nazdávame sa, že nebolo v úmysle zákonodarcu zasahovať do rozhodovacej právomoci orgánu príslušného na vydanie rozhodnutia o možnosti uzavrieť manželstvo v zastúpení do tej miery, aby tento nemohol zaujať voči žiadosti snúbencov negatívny postoj. Ak zákon odkazuje na správne súdnictvo, je prítomnosť negatívneho rozhodnutia, voči ktorému opravný prostriedok smeruje, predpokladaná.

V zmysle § 29 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov snúbenec, ktorý sa chce dať zastúpiť pri vyhlásení o uzavretí manželstva (nutné je uviesť, že z deklaratívneho výkladu ZoR nepriamo vyplýva, že zastúpiť sa môže dať len jeden zo snúbencov, a teda nie obaja snúbenci súčasne), po povolení uzavretia manželstva v zastúpení kompetentným orgánom predloží písomné plnomocenstvo s úradne osvedčeným podpisom. Ak by v tomto prípade nebola dodržaná zákonom stanovená písomná forma, prípadne by podpis nebol osvedčený alebo by nebola naplnená niektorá z požiadaviek uvedených v ustanovení § 8 ods. 2 ZoR, manželstvo by v zmysle § 17 písm. f) ZoR nevzniklo.

K ods. 2:

Ustanovenie vymenúva podstatné obsahové náležitosti plnomocenstva, na základe ktorého ho sa môže dať jeden zo snúbencov zastúpiť pri vyhlásení o uzavretí manželstva, a to:

- meno, priezvisko, rodné priezvisko, dátum narodenia, trvalý pobyt snúbenca, ktorý sa necháva zastupovať,
- meno, priezvisko, rodné priezvisko, dátum narodenia, trvalý pobyt zástupcu,
- vyhlásenie o priezvisku snúbencov a o priezvisku ich spoločných detí v mužskom aj ženskom tvare,